

→ F-35: EN REVOLUTION FÅR SNART VINGER / DANSK SPROGOFFICER FORHANDLER FRED I YEMEN

HONNØR

DEC.
2020

FORSVARET

/ fordi noget er værd at kæmpe for

CORONA

MAKKERSKAB

HEADQUARTER

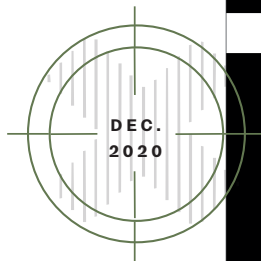
BRÆNDPUNKT

SLAGET

GREJ

Fremtidens forsvar

Soldater fra Jydske Dragonregiment forbereder sig sammen med resten af 1. Brigade på nyt grej og en ny kampplads. Kom med Viking-kompagniet på øvelse.

Indblik

08

Fokus

Isfrit hav og kolde forbindelser

Alles øjne er rettet mod nord, for med smeltende is og adgang til ressourcer i sigte lurer et stormagtspil i horisonten.

22

Perspektiv

Fremtidens kampplads

Viking-kompagniet og 1. Brigade forbereder sig på den store omstilling – og du kan komme med.

LISTEN

59

Hvad laver en frekvensmanager?

20

Indblik

Danskere i spidsen for NATO-mission

Belært af tidligere erfaringer skal danske løsninger ikke pådattes irakerne, mener chefen for NATO's mission i Irak.

34

Interview

Fra rekrut til forsvarschef

I en HT-bus droppede Flemming Lentfer planerne om CBS. 37 år senere er han ny chef for Forsvaret.

28

Portræt

Sprogofficerssyndromet

29-årige Frederikke har nået mere end de fleste og forhandler lige nu fred i Yemen – sideløbende med sit kandidatstudie.

no lo

36

Feature

Verdens mest avancerede kampfly

F-35 er danmarkshistoriens største våbenindkøb og vil ikke bare revolutionere Flyvevåbnet, men hele Forsvaret.

GREJ

17

Gå på opagelse i feltrationen

44

På vagt

Bombetrusler og gamle granater

Ammunitionsrydderne Ricky og Mike skal være heldige hver gang på de ofte sprængfarlige opgaver.

48

Brændpunkt

Til kamp mod terrorisme i Mali

Tre udsendte soldater fortæller om hverdagen med bagende hede, støvstorme og uforudsigelige missioner.

52

Slaget

Operation Storm

For 25 år siden befandt danske styrker sig i en af de største landmilitære operationer siden Anden Verdenskrig.

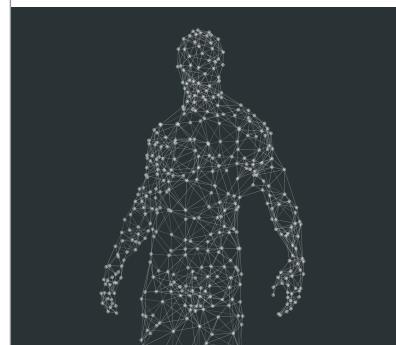

54

Makkerskab

Makkere i fire år

Baune og Christoffers makkerskab har holdt længere end de fleste finskyttepars.

56

Fysiske præstationer

Under overfladen

Dykning er ikke en helt ufarlig disciplin, så alt skal være under kontrol, når frømand og minører dykker langt og dybt.

Kære læser,

Du sidder lige nu med første udgave af **Honnør** i hænderne – og vi har glædet os til at præsentere vores nye fælles medarbejdermagasin. **Honnør** er nemlig til os alle sammen, om os alle sammen, for os alle sammen.

Forsvaret består af godt 20.000 mennesker med vidt forskellige uddannelser, baggrunde, ansvarsområder, interesser og fødeår.

Vores arbejdsplads er alt andet end homogen. Vi er spredt ud over Kongeriget – og sågar over hele kloden – med hver vores vigtige opgave, hver vores mission. Men alle deler vi det samme vigtige mål: at passe godt på Danmark.

Forskellene mellem os er én af vores vigtigste styrker i indsatsen for at løse vores kerneopgaver. Det er godt og trygt at vide, at der altid er nogen i nærheden, som kan hjælpe med den erfaring, styrke eller beslutningskraft, man ikke lige selv har.

Vores forskellighed er det, der skaber nye løsninger og giver anderledes perspektiver. Og så er den et værn mod stilstand, vanetænkning

og magelighed. Alt sammen er helt afgørende i en dagligdag, hvor trusler og konfliktbilleder ændrer sig hele tiden.

Men forskellene er først en styrke i det øjeblik, vi forstår at udnytte dem som et fællesskab. Når vi ved, hvad sidemanden kan. Hvordan han eller hun tænker. Når vi forstår baggrunden for holdninger eller handlinger, der er anderledes end vores egne. Og når vi indser, hvad andres beslutninger eller initiativer betyder for sammenholdet og for den enkelte.

Dét er målet med **Honnør**. Vores nye medarbejdermagasin skal gerne bidrage til at binde Forsvaret endnu bedre sammen og fremme fællesskab, forståelse og sammenhængskraft. For båndet mellem os er vores vigtigste kraft i arbejdet for et trygt Danmark.

»Men forskellene er først en styrke i det øjeblik, vi forstår at udnytte dem som et fællesskab.«

Honnør vil ærligt og nysgerrigt bestrebe at afspejle forskellige liv, karrierer og fællesskaber. Fra høj til lav. Fra Nord til Mellemøsten.

Honnør vil være en fælles reference og samtalestarter ude på Forsvarets mange forskellige arbejdspladser. Til lands, til vands og i luften – men altid i øjenhøjde. Magasinet skal allerhelst ramme os der, hvor vi er.

Honnør vil være kilde til viden og indsigt om de store linjer. Visionerne og strategierne. Men det skal også være stedet, hvor man læser om nyt materiel og om praktiske tips og tricks ved dagligdagens frontlinjer.

Alt dét skal vi leve op til.

Men ikke i form af en tjekliste, man kan sætte krydser i. **Honnør** bliver aldrig en succes i kraft af indholdet i sig selv – det er først en succes i det øjeblik, magasinet bliver læst, delt og diskuteret. På tværs af rang, geografi, interesse, drømme, mål, opgaver, motiver og fagligheder. Og alle de andre forskelle, der binder os sammen. I et fællesskab. God læselyst,

Susanne Lund

Oberst, chef for Forsvarskommandoens kommunikationsafdeling

HONNØR

Udgives af

Forsvarskommandoen

Ansvarshavende redaktør

Generaløjntant Kenneth Pedersen
Chef for Forsvarsstaben

Redaktør

Emma Kirketerp

Redaktionen

magasinet@mil.dk

Kommunikationsafdelingen

Holmens Kanal 9
1060 København K
www.forsvaret.dk

Design

OTW

Trykkeri

Rosendahls a/s

Forsidefoto

Tor Birk Trads

Redaktion afsluttet

9. november 2020

Oplag 26.000

Kilder i Honnør kan optræde med fuldt navn eller anonymiseres ved at bruge enten for- eller efternavn. Dette er afledt af anbefalinger fra Forsvarets Efterretningstjeneste om en mulig sikkerhedsrisiko for nogle personelgrupper, hvis de står frem på en måde, så de kan identificeres.

Stumper

TEKST: SIMON J. ELBECK, EMMA KIERSTEIN KJÆRSIDE, MAJA HASTRUP WISTESEN, TOBIAS RØED JENSEN

Cyberværnepligtige fortsætter i trøjen

► De 15 unge, der er i gang med første hold af cyberværnepligten i Fredericia, er så glade for deres uddannelse, at flere overvejer en fremtid i uniform. Nogle vil fortsætte som it-specialister i Forsvaret, mens andre vil tage en mere klassisk HRU-uddannelse.

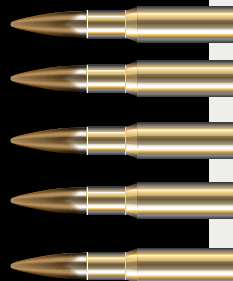
Muligheden for at blive cyberværnepligtig i Forsvaret blev indført for at styrke be-

skyttelsen af Danmark mod cyberangreb. I første omgang er det et forsøgsprojekt på tre år, hvor der kører to hold cyberværnepligtige om året.

De cyberværnepligtige kommer hovedsageligt fra Hæren, men på hvert hold er der også værnepligtige fra Flyvevåbnet og Søværnet. Skiftevis fem fra Flyvevåbnet og fem fra Søværnet.

Hvor meget ammunition udleveres egentlig om året?

► Der er i løbet af de sidste 12 år blevet udleveret cirka **315 millioner stykker 5.56 mm ammunition**, som bruges i Forsvarets standardgevær, M/10. Omkring halvdelen har været skarp ammunition. Samlet svarer det til **26.250.000 stykker ammunition** om året og **72.000** hver dag. I 2019 bevægede **15.657.744 5.56mm skarppatroner** og **13.098.529 5.56 mm løspatroner** sig ind og ud fra hoveddepotet.

Kilde: Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse

En hverdag i corona-perspektiv

Grænsevagt i corona-land

► 28 nætter, 280 timer. Så meget stod Jørn Ole ved grænsen til Sverige den første måned, den lukkede i forbindelse med covid-19. Det afløste den erfarne hjemmevernsmands hidtidige hverdag som freelance bedemand.

I dagtimerne var det soldater fra Den Kongelige Livgarde, der kontrollerede de rejsende, mens Hjemmevernet havde nætterne. Jørn Ole har været en del af Hjemmevernet i 50 år, og han trådte gerne til i kampen mod pandemien bevæbnet med handsker og sprit ved Øresundsforbindelsen.

»Jeg sagde simpelthen fra starten, at enten er jeg med hele vejen igennem, ellers er jeg ikke med,« siger han. På den måde fik han vendt sit døgn, så han kunne deltage mest muligt i nattevagterne.

Jørn Ole er tilfreds med grænseindsatsen, som han og Hjemmevernet nu er trukket ud af. Politiet udfører nu grænsekontrollen som periode- og stikprøvebaseret.

Iver Huitfeldt og besætningens opgave i Hormuz-strædet er overvågning og etablering af et maritimt situationsbillede, som skal understøtte skibsfartens frie bevægelighed i området.

Operation AGENOR:

En maritim mission, der sikrer ro og orden

Hormuz-strædet var sidste år ramt af uroligheder, som blandt andet havde konsekvenser for den kommercielle skibsfart. Den danske fregat Iver Huitfeldt har derfor patruljeret i farvandet i det internationale stræde for at fremme stabilitet.

▶ Siden slutningen af august har Iver Huitfeldt sejlet i Hormuz-strædet. Det internationale stræde ligger mellem Iran og Oman og er et handelsknudepunkt for hele verden, herunder Danmark. Området var sidste år præget af uroligheder, hvilket den kommercielle søfart led under. Derfor har den danske fregat holdt øje med situationen i området – både til vands og i luften.

Samarbejde med franskmændene

»Vi har ikke set noget endnu, som vi ikke har været forberedte på,« lød meldingen fra Iver Huitfeldts skibschef, kommandørkaptajn Kim Nybo Skjød, tilbage i oktober.

Patruljerne i Hormuz-strædet

foregik i samarbejde med den franske fregat, FS Languedoc. Franskmændene bidrager også med et maritimt patruljefly og har kommandoen for missionen indtil udgangen af året.

De to europæiske fregatter var en del af Operation AGENOR, som er den militære indsats i EMASOH. EMASOH står for European Maritime Awareness in the Strait of Hormuz og betegner de initiativer, Danmark sammen med otte andre europæiske nationer har taget for at sikre ro og stabilitet i strædet.

Ved redaktionens afslutning havde Iver Huitfeldt endnu ikke sat kursen mod Danmark.

NY KAMPUNIFORM

FUNKTIONALITET ER SUCCESKRITERIET

▶ I maj 2020 afsluttede 480 soldater fra Norge, Sverige, Finland og Danmark fem måneders test af prøveuniformerne i forbindelse med Nyt Nordisk Kampuniformsprojekt. Uniformerne har været gennem kulde, varme, vand og mudder – en fast del af soldaternes dagligdag – og skal nu evalueres, inden det endelige uniformssystem vælges.

Nøgleordet er funktionelt. Det var udgangspunktet, da der skulle udbydes en ny uniforms kontrakt. Flere leverandører gav deres bud på det nye nordiske uniformssystem, som skal bestå af under-, mellem- og yderbeklædning i tre konfigurationer; europæisk, ørken og jungle. Hele Norden vil således få samme uniformssystem, men med det enkelte lands respektive sløringsmønstre.

Det forventes, at der skrives kontrakt med en af leverandørerne i første halvdel af 2021.

På øvelse i Rusland:

Danmark har som et af få lande genoptaget våbenkontrol-inspektioner trods covid-19

► Alle lande stoppede deres våbenkontrolinspektioner tilbage i foråret, da covid-19-situationen for alvor spidsede til. Siden den kolde krig har Wien-dokumentet ellers sikret, at lande regelmæssigt kan inspicere hinandens forsvar for at skabe åbenhed og mindske mistillid. Danmark har som et af få lande valgt at genoptage inspektionerne sammen med blandt andre Tyskland og Rusland.

Det har betydet, at chefen for Stabiliserings- og Verifikationssektionen, Jens Erik Hjort, med kort varsel måtte overtage et andet lands inspektion af en stor russisk øvelse med flere tusind soldater i Kaukasus i efteråret.

Det er første gang siden 2013, at Danmark foretager en inspektion i Rusland.

»Inspektionen forløb planmæssigt, og russerne viste os det, vi havde krav på. Konflikten i Ukraine har dog betydet, at vi ikke fik vist noget, som vi ikke havde krav på, som var tilfældet ved inspektionen i 2013, hvor forholdet til Rusland var lidt mere afslappet,« siger Jens Erik Hjort.

En hverdag i corona-perspektiv

»Corona Hotline, du taler med Julian, hvad kan jeg hjælpe med?«

Julian fik at vide, at han skulle forvente en kort ansættelse, men han sidder stadig i sløringsmønster og tager imod covid-19-relaterede spørgsmål fra danskerne på den myndighedsfælles hotline. Men et opkald er ikke bare et opkald.

► Nogle dage er der 100+ opkald i kø, og lokalet emmer af travlhed, andre dage kan man trille tommelfingre mellem opringningerne. Men det er ikke antallet af opkald, der er afgørende. Mange opkald med simple spørgsmål er ikke nødvendigvis krævende, hvorimod en mindre håndfuld med svære personlige dilemmaer kan være det.

Sådan forklarer Julian, der er operatør på den myndighedsfælles hotline. Han er begejstret for sit arbejde, hvor man lynhurtigt kan skifte mellem at hygge sig i fællesskabet og være meget professionel.

»Når vi har rigtig travlt, der er lang kø, ingen pause mellem opkaldene, og man hurtigt skal stille sig ind på en ny borgers behov, kan det være hårdt. Men de gode historier opstår ikke, når man får lov at sove længe og få masser af mad. De opstår, når man virkelig er presset,« siger han.

Inden covid-19 underviste Julian på Roskilde Universitet, men han havde tidligere været i Forsvaret og savnede en hverdag i sløringsmønster. Så da der opstod en mulighed for at vende tilbage, trak han igen i uniformen for at assistere i en turbulent tid.

»Det er dejligt at kunne hjælpe folk, der nu står i nogle af livets stærkeste og sværeste øjeblikke. At kunne bidrage med noget meningsfuldt,« forklarer han.

Der er hverken udsigt til, at Corona Hotline stopper, eller at det varer evigt. Men så længe hr. og fru Danmark har spørgsmål relateret til covid-19, skal der også være nogen til at besvare dem – og Julian har ingen planer om at indlevere en opsigelse foreløbig.

Corona Hotline

- Der er 200 ansatte i øjeblikket, men de er ved at sætte flere, så de kan blive 250 mand på Corona Hotline.
- Da der var flest opkald tilbage i marts, var der cirka 14.300 opkald om dagen, som blev håndteret af flere call-centerafdelinger.
- I dag er der et enkelt callcenter, og det modtager gennemsnitligt 2.000 opkald dagligt – 3.000 opkald efter pressemøder og 1.000 i ferieperioder.

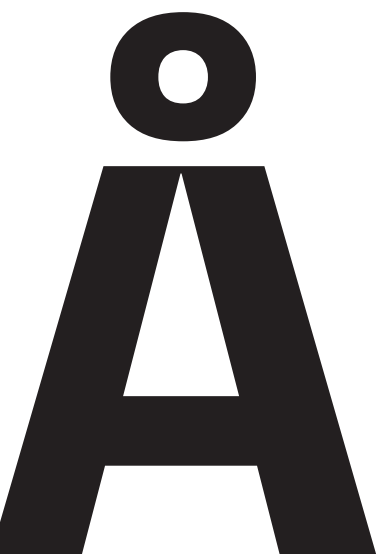
FOKUS

Dilemmaet i nord

Den sikkerhedspolitiske situation i Arktis er i forandring. Rusland og Kina har øget deres fokus og aktiviteter i Arktis, og der tegner sig i stigende grad et stormagtsspil i regionen, hvor også USA øger sin tilstedeværelse. Udviklingen kræver et øget dansk engagement i Arktis og Nordatlanten.

TEKST: ANDERS V. FRIDBERG • FOTO: MARINEKONSTABEL MATHIAS

ret rundt er Forsvaret til stede i Nordatlanten. Den primære opgave i og omkring Grønland og Færøerne er farvandsovervågning og suverænitetshævdelse. Inspektionsskibe og -fartøjer patruljerer til søs, mens Siriuspatruljen med hundeslæde langs en strækning på 2.100 kilometer overvåger den øde nationalpark i Nordøstgrønland, ligesom fly og helikoptere også patruljerer i det enorme område, som det kolde nord er.

Arktis har længe været en region præget af fred og samarbejde, men noget tyder på, at perioden med lavspænding måske er forbi. Arktis er en region, hvor ikke bare de arktiske stormagter USA og Rusland, men også Kina har betydelige strategiske og økonomiske interesser. Den nye sikkerhedspolitiske situation gør Grønland, og dermed også Kongeriget og Forsvaret, til brikker i et spil med store indsatser og tilsvarende stor risiko.

Historisk rids

Under den kolde krig var Nordatlanten et vigtigt fokusområde for både NATO og Sovjetunionen, fordi det var en vigtig forsyningslinje mellem USA og Europa. Efter Sovjetunionens sammenbrud nedprioriterede begge sider området. NATO lukkede sin Atlantkommando, USA trak sine fly med videre hjem fra Island og nedlagde den flåde, der havde ansvaret for Atlanten, ligesom andre NATO-medlemmer nedprioriterede evnen til at bækæmpe ubåde. Flere af de beslutninger er nu ved at blive rullet tilbage.

I sommer satte fregatten Niels Juel kurs mod nord for at patruljere i Arktis – og slog i den forbindelse et smut forbi Prins Christians Sund, der ligger øst for Grønlands sydspids, Kap Farvel.

Et spil om magt

Militært set handler de nye sikkerhedsdynamikker om Rusland. Det er deres strategiske bombefly og ubåde, som USA ønsker, at Danmark skal bidrage mere til at holde styr på.

»Men vi har spillet magtbalancespillet med Rusland tidligere. Det har vi styr på. Den store udfordring for USA i Arktis er kineserne,« siger militæranalytiker Steen Kjærgaard ved Forsvarsakademiets Center for Arktiske Sikkerhedsstudier.

Amerikanernes udfordring med Kina er, ud over at forholdet mellem de to magter i almindelighed er præget af stigende rivalisering, at Kina i stigende grad udviser interesse for Arktis. Det handler især om Kinas adgang til arktiske ressourcer, til søruter og mere bredt indflydelse i arktiske forhold. Kina søger gennem blandt andet forskning, handel og investeringer i infrastruktur at få et fodfæste i Arktis. USA ser imidlertid Grønland med dets placering tæt op ad det nordamerikanske kontinent som en del af den amerikanske interesse-sfære og ønsker derfor at begrænse Kinas handlerum i området. Dette har allerede givet Danmark udfordringer.

Den amerikanske udfordring

Det er også en udfordring for USA, at de to andre stormagter måske vil kunne se en fordel i at spille sammen i Arktis, selv om russerne egentlig også gerne vil holde kineserne på afstand.

»Kina har det, som russerne har brug for – penge. Og russerne har det, som kineserne har brug for – arktisk adgang. Det kan godt gå hen og blive et uheldigt ægteskab. Det er ikke drevet af kærlighed, men af at de begge er uvenner med USA,« siger Steen Kjærgaard.

Den amerikanske udfordring med Kina er også en udfordring for Danmark. Sikkerhedspolitik følger Danmark USA. Men Danmark vil samtidig gerne fastholde konstruktive relationer med Kina, og i Grønland er rent kommercielle kinesiske investeringer velkomne.

»Vi kan risikere at blive fanget i en global dynamik i Arktis, som ikke er til Danmarks eller rigsfællesskabets fordel,« siger Steen Kjærgaard.

Sov USA i timen?

Bagtæppet for de fornyede spændinger i Arktis er – naturligvis – klimaforandringerne, stigende temperaturer og smeltende is, der åbner hidtil lukkede sejlrunder omkring Nordpolen og letter adgangen til udvinding af råstoffer i det barske arktiske miljø. Det har betydet, at Rusland siden slutningen af 00'erne har styrket sin militære tilstedeværelse i Arktis. Den russiske opbygning foregik uden de store reaktioner fra USA, der først rigtig reagerede, da forholdet til Rusland blev kølet kraftigt ned i forbindelse med Ukraine-krisen i 2014.

»Amerikanerne har måske sovet en lille smule i timen oppe i Arktis. Russerne har bygget baser, investeret i skibe og ubåde, og de er begyndt at flyve rundt med deres bombefly. Amerikanerne har ikke rigtig reageret på det indtil for to til tre år siden, så nu forsøger de at lukke nogle huller over for Rusland,« forklarer Jon Rahbek-Clemmensen, der er lektor på Center for Arktiske Sikkerhedsstudier på Forsvarsakademiet.

Ifølge Jon Rahbek-Clemmensen skaber den russiske militære opbygning i Arktis tre militære udfordringer for Vesten i tilfælde af en konflikt. De to af dem involverer direkte Grønland.

Fra baser i Arktis kan Rusland sende bombefly eller missiler mod Thuleradaren og dermed tage en vigtig brik i det amerikanske missilforsvar ud af spillet. Det kan de gøre med en relativ lille risiko for at blive overtaget, for luftrummet over Grønland overvåges ikke.

Den anden faktor handler om ubåde. Vesten fryg-

I fire uger opererede fregatten Niels Juel i området ved Færøerne, Island og Grønland.

✕
Niels Juels afgang
fra Sisimiut på
Grønlands vestkyst.

ter, at russerne i tilfælde af en konflikt vil sejle ubåde fra deres baser på Kolahalvøen ud i Nordatlanten, hvor de kan afskære forsynings- og kommunikationslinjerne mellem Nordamerika og Europa. På vej ud vil de russiske ubåde skulle igennem havene mellem Grønland, Island og Storbritannien, og det er her, de vil være nemmest at spore og bekæmpe. Men ligesom Danmark ikke har et fuldt dækkende billede af, hvad der foregår i luften over Grønland, ved Danmark heller ikke alt, hvad der foregår under vandet i Nordatlanten. Og Forsvaret råder i øjeblikket kun i begrænset omfang over udstyr til at bekæmpe ubåde.

Amerikanerne er klar over, at Danmark ikke kan overvåge og forsvare Grønland, og supermagten forpligtede sig i 1951 til at forsvare Grønland i tilfælde af krig. Den aftale gælder stadig, men:

»Der manifesterer sig en stigende forventning fra amerikansk side om, at Danmark gør mere i Arktis. Og når ens allierede føler sig truet på ens territorium, så må man tage bestik af, hvad de forventer,« siger major Steen Kjærgaard. Han er militæranalytiker og leder af Center for Arktiske Sikkerhedsstudier på Forsvarsakademiet.

Danmark skal kunne bekæmpe ubåde

Præcist hvad amerikanerne forventer af Danmark, er ikke nødvendigvis helt klart. Men Danmark har reageret på de nye sikkerhedsdynamikker ad flere omgange. Som en del af forsvarsforliget fra 2018 køber Danmark slæbesonarer til to af Søværnets store skibe og dyppepersonarer og torpedoeer til Seahawk-helikopterne. Det giver igen Danmark kapacitet til at opdage og bekæmpe ubåde.

»Det er en universel kapacitet, men det er klart, at analysen må være, at det markant vil forbedre vores evne til at holde styr på, hvad der foregår under vandet i Arktis – primært i Danmarksstrædet. Rusland styrker sig kraftigt på ubådsområdet i disse år, mens NATO inklusive Danmark kun er i begyndelsen af genetablering af ubådskrigskapacitet,« siger Steen Kjærgaard.

I december 2019 svarede Danmark mere direkte på den arktiske udfordring. I forbindelse med NATO's stats- og regeringscheferes møde i London annoncerede statsminister Mette Frederiksen, at regeringen vil

»Vi skal passe på ikke at blive fanget i en spiral af oprustning.«

Major Steen Kjærgaard, militæranalytiker og leder af Center for Arktiske Sikkerhedsstudier på Forsvarsakademiet

bruge 1,5 milliarder kroner på en styrkelse af Forsvarets overvågning og tilstedeværelse i Nordatlanten og Arktis. Den såkaldte Arktiske Kapacitetspakke.

»Vi arbejder med forskellige muligheder, så jeg kan ikke sige, hvad den Arktiske Kapacitetspakke kommer til at bestå af, men det kunne for eksempel være en radar til lufrumsovervågning, satellitovervågning og styrkede kommunikationslinjer. Og i sidste ende vil det jo være op til forsvarsforligskredsen at træffe en beslutning« fortæller orlogskaptajn Niels, der arbejder med kapacitetspakken i Forsvarskommandoen.

Vi skal undgå oprustningsspiral

Om den danske opgradering af forsvaret i Arktis er nok til at gøre amerikanerne tilfredse, er der ingen, der ved endnu. Steen Kjærgaard vurderer, at amerikanerne nok ender med at blive noget utålmodige, inden det nye danske hardware bliver operativt.

»Hvis du kigger på de amerikanske forsvarslove omkring Arktis, vil du se, at de opererer med meget korte deadlines. I juni kom der et dekret fra Det Hvide Hus om, at der skal bygges en masse isbrydere, og det skal være nu. Så nytter det ikke noget, at os, der har territoriet, skal bruge lang tid på snørklede indkøbsprocesser. Det kan amerikanerne ikke forstå,« siger Steen Kjærgaard.

Forskeren peger også på, at det nok er vigtigt, at Danmark imødekommer krav og ønsker fra den amerikanske allierede, fordi man ellers risikerer, at amerikanerne vælger løsninger, som ikke er i rigsfællesskabets interesser. Men at det fra et dansk synspunkt er lige så vigtigt, at de ting, Danmark gør, ikke er med til at eskalere situationen i Arktis.

»Vi skal passe på ikke at blive fanget i en spiral af oprustning. Så selv om amerikanerne nu ønsker, at vi skal gøre en masse mere i Arktis, så skal vi også sikre os, at vi gør det på en måde, så vi kan bevare den overordnede danske politiske målsætning om at bevare tanken om, at Arktis er et område, der er afskåret af dynamikker, der foregår uden for Arktis,« fastslår Steen Kjærgaard. ✚

Er der risiko for konflikt i Arktis?

»Nej, det er usandsynligt om end ikke umuligt,« fastslår Jon Rahbek-Clemmensen. »Det er i hvert fald meget, meget lidt sandsynligt, at de arktiske stater kommer op at slås om arktiske forhold. Der er værdifulde råstoffer i undergrunden. Men de er svære og meget dyre at komme til, og de fleste af dem findes i områder, hvor staterne er helt enige om grænserne. Hvis der kommer konflikt i Arktis, er det mere sandsynligt, at det sker, fordi en konflikt andre steder spiller over i Arktis.«

TEKST OG FOTO: IBEN VALERY

En ubuden gæst

Sammen med inspektionsskibe og -fartøjer patruljerer fregatten Niels Juel i grønlandsk territorialfarvand, så uvelkomne skibe ikke krænker rigsfællesskabets suverænitet.

► »This is Danish warship Foxtrot 363. You are inside Greenland territorial waters without permission. Turn west to proceed out into international waters. Over.«

Vagtchefen på broen om bord på Niels Juel har nu afgivet tredje varsel. Et dæk længere nede i operationsrummet har alle øjnene rettet mod lokalets største skærm. Det grynede billede forestiller et udenlandsk statsskib, der angiveligt er i området for at forske, men som har begivet sig ind på Grønlands territorialfarvand uden tilladelse. Efter første, anden og tredje varsel – stadig ingen reaktion. Derfor har den over 6.000 tons tunge fregat nu placeret sig mellem det uvelkomne skib og Grønland som en fysisk barriere.

Det er et led i den opgave, Niels Juel er til stede

for at løse under Arktisk Kommando: suverænitets-hævdelse i det grønlandske farvand. På broen har vagtchefen gennem en let tåge øje på forskningsskibet og har nu modtaget et svar over den knasende radioforbindelse. Det mener, at det har ret til at befinde sig i området.

»Det virker ikke umiddelbart, som om det er uskadeligt, det han har gang i,« lyder vurderingen. Målet er at holde situationen nede på et så lavt eskalationsniveau som muligt, men i takt med at sekunderne tikker, og ordrer farer mellem operationsrum og vagtchef, stiger spændingen.

Sidste eskalationstrin

Det fremmede skib rykker sig ikke ud af flækken.

»This is Danish warship foxtrot 363,« siger

Niels Juel må under øvelsen ty til sidste trin på eskalationsstigen, og skytten ved det tunge maskingevær gør sig klar.

»This is Danish warship Foxtrot 363.«

Vagtchefen, Niels Juel

vagtchefen igen. »You are not complying with my previous warnings. Increase your speed immediately. Get out of Greenland territorial waters or I will initiate warning shots. Over.« Fjerde varsel er afgivet. Der lægges an til femte og sidste varsel: anvendelse af magt. Det grå krigsskib bevæger sig op på siden af det udenlandske fartøj, og gennem sigtet på det tunge maskingevær er skytten klar til at udføre sidste eskalationstrin: varselsskud.

»Med halvfjerds tusinddele foran stævnen, afgiv første varselsbyge!«

En skudregn brager mod statsskibet som en sidste advarsel.

»Første varselsbyge afgivet!«, lyder det.

Efter et par nervepirrende sekunder kommer meldingen fra udkigsgasten: »Han accelererer nu.«

Det udenlandske statsskib viser tegn på, at han har forstået alvoren. »Øvelse slut«.

Niels Juel og det »fremmede« skib – som i virkeligheden er inspektionsfartøjet Ejnar Mikkelsen – kan igen sejle hver til sit og fortsætte opgaveløsningen under Arktisk Kommando. ⚙

Kasper i J3 Space analyserer dagligt satellitbillede i jagten på såkaldte dark targets – ukendte objekter. Isbjerge kan være lumske og give genskin i radarsignalet – ligesom et skib.

Jagten på dark targets

Grønland er et kæmpe område, hvor der tidligere har været god mulighed for at skjule sig, hvis ikke man udsendte de lovpligtige signaler. Satellitovervågning ved Arktisk Kommando er derfor en vigtig brik i puslespillet, der skal holde uvelkomne skibe ude af farvandet.

Hvordan foregår det?

Når et satellitbillede tikker ind hos J3 Space, satellitafdelingen ved Arktisk Kommando, sidder kaptajn Kasper klar til at se på det nyankomne billede, der ofte består af en mørk, grynet baggrund med grålige og lysende pletter. Det mørke er vand, så det interessante er pletterne, som kan være forårsaget af forskellige objekter eller naturfænomener.

»En satellit fungerer på den måde, at den udsender et mikrobølgesignal, og alt efter hvilket objekt signalet rammer, vil signalet komme tilbage til satellitten i forskellige styrkegrader. Det er det, der gør, at man

J3 Space, hvor Kasper arbejder, holder til i Arktisk Kommandos hovedkvarter i Nuuk.

kan finde objekter på billedet,« forklarer Kasper og henviser til den grå plet.

Hvordan tolker man billederne?

Kasper er stadig i gang med at opbygge erfaring i, hvordan de forskellige objekter ser ud på de lavt opløste satellitbilleder.

»Isbjerge kan give problemer med tolkningen af billedet, fordi de kan give genskin i radarsignalet på samme måde som et skib. Skibe har ofte meget tydelige linjer og stor kontrast, mens isbjerget i højere grad har bløde kanter, når man ser genskinnet. Men da der er mange tusinde isbjerge, vil der næsten altid være nogen, som sender signalet tilbage i en vinkel, der får dem til at ligne et skib,« uddyber han.

Hvad afgør, om skibene er velkomne eller ej?

Når billederne lander hos Kasper, er mange af de grå pletter allerede defineret som skibe. Europas Maritime Sikkerhedsagentur (EMSA), der leverer billederne, har sammenkædet billedet med de signaler, som større skibe har pligt til at udsende. Her er satellitovervågningen et vigtigt værktøj, der kan hjælpe med at finde de skibe, der ikke efterlever reglerne om at udsende signaler, og det er dem, som Kasper er interesseret i.

»Vi kalder dem 'dark targets',« forklarer han om den grå plet. Et ukendt objekt, der ikke udsender signaler, og som skal vurderes til at være enten et isbjerg eller et skib ud fra, hvor skarpe linjerne og kontrasterne er. Og er det et skib, som ikke har tilladelse til at være i farvandet, skal Arktisk Kommando afvise det.

Viser det ukendte objekt sig at være et skib, som ikke har tilladelse til at være i farvandet, skal Arktisk Kommando afvise det.

Hvem træffer beslutningen?

Ud fra formen på objektet vurderer EMSA på en skala fra 0-100 sandsynligheden for, at det er et skib.

»De siger for eksempel, 'vi er 50 procent sikre på, at det er et skib.' Sammenlagt med viden om lokale forhold og erfaring med at kigge på satellitbillederne, vurderer vi hver enkelt dark target. Hvis jeg også mener, at det kan være et skib, så sender jeg den videre til operationscenteret. De sender et skib eller fly af sted for at kigge på det og afvise det, hvis det ikke har lov til at være her,« siger Kasper og fortsætter:

»Satellitterne gør, at man hurtigt og mere målrettet kan indsætte de underlagte enheder, som Arktisk Kommando har kontrol over.«

Feltrationen

For 13 år siden lagde Center for Militær Fysisk Træning dåseretterne tilbage på hylden og begyndte at udvikle en decideret pakke med mad til de danske soldater.

Hen over sommeren 2020 tømte soldaterne den hidtidige lagerbeholdning, og siden har den nye feltration 04 været på menuen.

2006

var året, hvor man begyndte at udvikle den danske feltration, som vi kender den

30 menuer

er sammensat og indeholder tre måltider, varme drikke og snacks for at opnå optimal energifordeling

Chili con carne med ris (wet pouch)

tager førstepladsen som soldaternes favorit i den nye ration

Energi-fordelingen

20-30 % fedt
50-60 % kulhydrat
15-20 % protein

Hvert fjerde år

genovervejes rationskonceptet i samarbejde med brugerne via en markedsundersøgelse

Sidste nyt i feltration 04

Jerky i tre varianter, rugbrød, pulver-suppe i to varianter, kage i to varianter, chokoladesmørpålæg, energibar i fire varianter, proteinbarer i tre varianter og proteinpulver i tre varianter

De største udfordringer

i udviklingen af rationerne er produkternes holdbarhed, emballage, variation og at ramme soldaternes smag

1.920

specialrationer som halal, gluten- og laktosefri er udleveret siden 1. januar 2020

170.000

rationer pakkes om året

Sommermenuer

indeholder 3.500-3.900 kalorier

Vintermenuer

indeholder 4.100-4.300 kalorier

Vidste du, at ...

rationerne er lavet ud fra en gennemsnits-betragtning på en 80 kilo tung soldat?

FRA SADDAMS FALD TIL DANSKLEDET NATO-MISSION I IRAK

Fra december overtager Danmark ledelsen af NATO Mission Iraq (NMI), men hvordan kom det hertil? Vi har forsøgt at give dig det store overblik over, hvordan Irak gik fra at være et diktatur til et svagt demokrati.

»I Irak afhænger dine muligheder i livet af, hvilken sektersk gruppe du tilhører.«

Mikkel Storm Jensen,
major og militæranalytiker
ved Forsvarsakademiet

2006 - 2008

Øget sektersk vold

Efter valget stiger volden dramatisk. Den nye magtfordeling i landet skaber splid, og gamle alliancer mellem sunni- og shiamuslimer er væk.

Flere og flere sunni-oprør begynder at se dagens lys. Det første markante oprør, som for alvor får vind i sejlene, er støttet af Al-Qaeda. Det lykkes dog imidlertid den amerikanske general David Petraeus at få nedkæmpet oprøret ved at overtale forskellige sunni-fraktioner til at vende sig mod det Al-Qaeda-støttede oprør.

Handlen går i al sin enkelthed ud på, at den shia-ledede regering i højere grad skal dele magten med sunnierne, hvis det lykkes sunnierne selv at få oprøret nedkæmpet. Under navnet »Sons of Iraq« får en række sunni-militser sendt Al-Qaeda ud af landet, men den irakiske premierminister, Nuri al-Maliki, springer i målet, og stik imod aftalen får sunnierne ikke mere indflydelse.

FØR 2003

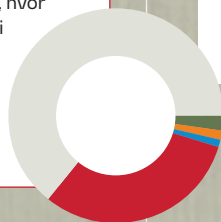
Før Saddam Hussein blev væltet, er det sunnierne, der sidder på magten i Irak, på trods af at de kun udgør en tredjedel af den irakiske befolkning. De har derfor den bedste adgang til uddannelse, karriere og indflydelse.

2005

Sunnierne overherredømme falder efter det første frie valg i Irak i nyere tid, da befolkningen stemmer efter religiøs overbevisning. Demokratiet er sammensat på en måde, hvor vinderen tager det hele, og i og med at shiamuslimerne udgør den største befolkningsgruppe, betyder det, at magten bliver konsolideret omkring dem.

Religion i Irak (2015)

Shia-islam (64,4%)
Sunni-islam (30,9%)
Kristendom (1,21%)
Yazidisme (1,49%)
Andre religioner (2%)

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

»Grunden til, at Islamisk Stat kunne vokse sig så stor, var, at en anelig del af befolkningen mente, at Islamisk Stat var et godt alternativ til den irakiske regering. Så kan man tænke lidt over, hvor godt den irakiske regering har behandlet sit folk,« forklarer Mikkel Storm Jensen.

2014

ISIL går ind i Irak

Islamisk Stat krydser grænsen fra Syrien til Irak. De irakiske sikkerhedstropper, som amerikanerne har uddannet og støttet, falder sammen som et stort korthus og flygter over hals og hoved.

Den irakiske regering er nu stærkt udfordret og nødsaget til at trække alle fungerende sikkerhedsstyrker tilbage til Bagdad. Islamisk Stat vinder indpas i alle de sunni-domine-rede områder. Iraks premierminister, Nuri al-Maliki, bliver presset til at forlade posten.

2017

Mosul falder – ISIL har ikke længere noget territorium

Operationen kulmine-rer, da ISIL taber deres største by, Mosul, efter længere tids belejring af irakiske styrker i 2017.

2014

Ny præsident – og OIR iværksættes

Haider al-Abadi overtager posten som premierminister. Han har mindre fokus på at tilfredsstille shiamuslimerne og får dermed tilfredsstillet amerikanernes krav for at hjælpe til med at bekæmpe ISIL.

Samme sommer indledes Operation Inherent Resolve (OIR), hvor USA sammen med blandt andet Danmark begynder at bekæmpe ISIL samt uddanne irakiske sikkerhedsstyrker.

2018

Oprettelse af NATO Mission Iraq

ISIL har måske mistet sit territo-rium, men ikke evnen til at udføre terroraktiviteter. I den forbindelse opretter NATO, på foranledning af den irakiske regering, en ny træningsmission NATO Mission Iraq (NMI).

NMI har til formål at rådgive det irakiske forsvarsministerium, forsvarskommando samt militære uddannelsesinstitutioner.

Missionen har siden efteråret 2018 været under canadisk ledelse, men i slutningen af 2020 overgår den til Danmark. Opgaven er klar: Stop udbredelsen af terrorisme, og sikr langvarig stabilitet i Irak.

2011 – 2012

Borgerkrig i Syrien og USA forlader Irak

Gnidninger mellem Washington og Bagdad resulterer i, at USA trækker sine tropper ud af Irak i 2012. Samtidig er borgerkrigen i Syrien startet, hvilket skaber et stort magtvakuum, fordi landets præsident, Bashar al-Assad, er stærkt udfordret og kæmper for at beholde magten.

Den manglende tilstedeværelse af en etableret regerings-magt i det østlige Syrien skaber en åbning for, at Al-Qaeda – sammen med tidligere dele af Saddam Husseins gamle Ba'ath-parti – igen kan samle sig. ISIL er en realitet.

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

»DET NYTTER IKKE AT PROPPE VORES LØSNINGER NED I HALSEN PÅ DEM«

Det er en erfaren generaløjtnant, som Forsvaret har valgt at sætte i spidsen for det danske lederskab af NATO-missionen i Irak. Per Pugholm Olsen har blandt andet ledererfaring fra en tidligere træningsmission i Irak og fra en position som Danmarks militære repræsentant i NATO. Nu ved han, hvordan man ikke skal gøre, når man opererer i Irak. Tiden må vise, om det, han vil gøre nu, får en varig effekt.

▶ Honnør har taget plads i Hjørnestuen, der er et af de mere hyggelige lokaler på Kastelet. Vi venter på generaløjtnant Per Pugholm Olsen eller PP, som han kalder sig selv. Over de bløde sofaer hænger der portrætter af Frederik 3. og 5. tegninger af flåden i 1600-tallet og kort over Kastelet fra en tid, hvor det udgjorde bolværket for den danske hovedstad.

En af hjørnestuens mange døre går op. En storsmilende PP træder ind i rummet og tager plads i sofaen overfor. Han er lige kommet fra sprogundervisning i arabisk. De nyrehvervede sprogegenskaber skal forhåbentlig hjælpe ham med at opbygge brugbare relationer i Irak, når han sidst i november står i spidsen for NATO Mission Iraq (NMI).

Hans mission er klar: Stop udbredelsen af terrorisme og sikr langvarig stabilitet i landet.

NMI skal ligesom de seneste danske bidrag til Operation Inherent Resolve (OIR) fokusere på uddannelse, men hvor disse danske bidrag til OIR trænede soldater i militære færdighe-

der, skal NMI hjælpe med rådgivning og mentorordninger af spidserne i det irakiske forsvarsministerium, forsvarskommando og på de højere læreanstalter.

● Interviewer: PP, hvorfor prioriterer du at lære arabisk?

PP: Det gør jeg i virkeligheden i et forsøg på at blive bedre til at forstå den lokale kontekst. Al erfaring viser, at hvis man skal lave bæredygtigt sikkerhedssamarbejde med andre lande, så bliver man nødt til at bruge metoder, som er forankret i deres måde at gøre tingene på. Jeg forsøger at lære arabisk, da sprog er nøglen til at forstå kultur.

PP har tidligere været udsendt til Irak, da han var næstkommanderende i Coalition Military Assistance Training Team (CMATT) tilbage i 2005. En stilling, han dengang ikke følte, at han havde den nødvendige ballast for at varetage. Det har ændret sig nu, og sidenhen er der kommet ekstra international erfaring på cv'et som Danmarks militære repræsentant i NATO (DAMIREP) i Bruxelles.

● Interviewer: Hvad har du lært af CMATT?

PP: Min erfaring fra den irakiske genopbygningsmission i 2005, hvor vi uddannede soldater, er, at det ikke nytter noget at proppe vores løsninger ned i halsen på dem. Når man ser på, hvordan tingene udviklede sig i 2014, da den irakiske hær faldt sammen ved Islamisk Stats indtog i landet, så må vi i hvert fald konstatere, at det, vi lavede i 2005, ikke var langtidsholdbart. Jeg var i 2005 totalt uforberedt over for det samfund, som vi arbejdede sammen med. I dag ved jeg, at forudsætningen for at kunne hjælpe er, at du forstår de lokale, at du kan skabe relationer, og at du kan få dem til at finde lokale løsninger. Det skal vi huske, når vi skal hjælpe med at rådgive repræsentanter fra den irakiske regering til at vælge det bedst mulige system til at organisere og styre deres væbnede styrker.

● Interviewer: Realistisk set, hvor langt kan det danske lederskab komme med missionen?

PP: Vi skal hjælpe den irakiske regering med at få bedre styr på og blive mere kapabel på sikkerhedsområdet med det formål at holde Islamisk Stat og andre mulige terroristgrupper i ave. Hvis de er holdt i ave som nu, og det også er tilfældet om halvandet år, så er det sådan set en succes.

● Interviewer: Så status quo er succes?

PP: Ja. Vi kommer ned og laver rådgivning på noget, der har en tidshorisont på mindst 10-15 år. Det bliver svært at lave en årsag-virkningssammenhæng mellem eksempelvis mit gode møde med den irakiske forsvarschef og irakernes evne til at holde Islamisk Stat i ave. Det handler mere om, at det, at vi er der, sender et signal om, at NATO i virkeligheden er ven med Irak og ønsker at indgå i et langsigtet partnerskab. De egentlige resultater ser vi først om mange år.

PP tager en slurk af den efterhånden halvlunkne kaffe og tager en tænkepause. Så tilføjer han: Mange af de problemstillinger, vi skal arbejde med, er ikke nogen, som bliver løst fra den ene dag til den anden. Det kan vi ikke engang herhjemme. Da vi lavede forsvarsforliget 2018-2023, brugte vi et lille års tid internt i Forsvarsministeriet, så brugte vi et års tid på at tale med politikerne om

Bidraget består af

- Danmark stiller med et ledelsesbidrag og et stabsbidrag til NATO Mission Iraq i perioden fra december 2020 til maj 2022. Missionen har hovedkvarter i Bagdad.
- Stabsbidraget består p.t. af 28 personer.
- Dertil stiller Danmark et sikrings- og eskortebidrag samt et livvagtsbidrag på i alt 63 personer.
- Fra maj 2021 og et år frem bidrager Danmark endvidere med et helikopterbidrag på 85 personer. Der indgår to helikoptere i perioden fra maj 2021 til november 2021 og tre helikoptere fra november 2021 til maj 2022.
- Til støtte for det danske styrkebidrag opstilles et dansk administrativt element i Bagdad på 24 personer og et nationalt støtteelement (logistik) på 25 personer i Kuwait.

en aftale, og nu bruger vi fem år på at implementere den, og Irak er ikke tilnærmelsesvis på det sted, vi er.

● Interviewer: Har Danmark nogen fordele i forhold til Canada, som har lederskabet nu?

PP: Danmark er trods alt et lille land. Der er ingen, der vil tænke, at vi skulle komme med skjulte hensigter. Jeg tror heller ikke, at der er nogen, der tænker det om Canada, men nogen kunne måske tænke, at de er lidt tættere på USA, end vi er. Forhåbentligt bliver vi opfattet som en ærlig samarbejdspartner.

PP's kop er løbet tør for kaffe, det samme er vores tid med ham. Han skal tilbage på skolebænken, hvor sprogofficere fra Forsvarsakademiet har sammensat et intensivt program for ham, så han er klar til at overtage kommandoen i Irak. ☒

Forsvaret år 2024

Soldaterne fra Viking-kompagniet hos Jydske Dragonregiment er blot nogle af de mange soldater, som er ved at omstille sig på fremtidens forsvar. I løbet af de næste fire år skal Forsvaret bevæge sig ind i en ny liga, hvor stort set alle soldater skal forberede sig på nye opgaver, nyt materiel og på at være en del af et moderniseret og slagkraftigt forsvar.

×

Viking-kompagniets 3. deling angriber frem gennem terrænet mod et område, hvor de kan afslutte fra deres pansrede mandskabsvogne og fortsætte kampen til fods. Her skal delingens grupper lære at arbejde sammen og finde fjenden.

×

Premierløjtnant Jacob (længst til venstre) giver instruks til sin gruppefører under et angreb. Der er fokus på, at soldaterne i grupperne skal støtte hinanden, når de leder efter fjenden inde i skoven. Imens kontrollerer kaptajn Morten (usløret) sin delingsfører.

×

Overkonstabel Karl angriber frem sammen med resten af 3. gruppe i 3. deling under dækning af de pansrede mand-skabsvogne. Ild og bevægelse er en af de vigtige lærings-mål under enhedsuddannelsen.

×

Sergent Johnni er Viking-kompagniets operationsbefalingsmand. Han uddanner kompagniets infanterigrupper sammen med kompagniets infanterilærere.

Forestil dig en fremtid. Den nyeste iPhone hedder 16, elbiler er blevet helt almindelige, de første F-35-kamp-fly suser over landet, Søværnets fregatter leder efter ubåde, og den danske hær står i sin mest slagkraftige version i årtier.

Om blot fire år skal Forsvaret stå markant stærkere for alle værn på alle slagmarker. Både til lands, til vands, i luften og online skal Forsvaret stå stærkere, når forligsperioden slutter i 2023.

For Hæren er omstillingen, som soldaterne er godt i gang med, omfattende. De skal dygtiggøre sig til både nyt grej og en verden på en helt ny kampplads.

Der er kommet nye, slagkraftige kampvogne til Jyske Dragonregiment – og infanteristerne i tredje deling fra Viking-kompagniet skal med nye køretøjer, våben og andet materiel stå på højt beredskab og indgå i NATO's Readiness Initiative fra maj næste år.

Soldaterne indgår i 1. Brigade, der har hovedkvarter på Dragonkasernen i Holstebro. 1. Brigade er ikke bare omdrejningspunktet for Hærens omstilling i forligsperioden, den tildeles også den største part af budgetudvidelsen. I 2024 er 1. Brigade vokset til en 4.000 mand stor »medium« brigade, der skal kunne deployeres og klare sig selv blandt andet med moderniserede kampvogne, nyt artilleri og alskens moderne teknologi.

Hærens knyttnæve

1. Brigade har arme ud i hele landet. Da den skal kunne klare sig selv, er der enheder fra alle Hærens regimenter, som skal bruge de næste fire år på at blive bedre til at samarbejde med hinanden og fungere under kommando af 1. Brigades stab.

Danmark skal sammen med NATO imødegå trusler i Øster-sø-regionen og Nordatlanten ved at styrke afskrækkelsen. For Hærens soldater betyder det, at de kan forvente at blive udsendt som en del af NATO's fremskudte styrke i Estland og Letland.

F-35, ubåde og cybersoldater

Søværnet skal også stå markant stærkere om få år. Her er fokus på en styrket afskrækkelse, hvor fregatterne får nye luftforsvars-missiler og udstyr til bekæmpelse af ubåde. Fregatterne indgår rutinemæssigt i patruljeringen af Arktis og samarbejder tæt med hangarskibsgrupper fra USA og Frankrig.

Flyvevåbnet fortsætter indfasningen af F-35-kampflyet, som i 2024 gerne skulle være ankommet til Flyvestation Skrydstrup. F-35 skal sætte helt nye standarder for både Flyvevåbnets mulighed for at sikre Danmarks luftrum, men kommer også til at revolutionere samarbejdet med både Søværnets skibe og Hærens soldater på slagmarken. Der skal også uddannes flere besætninger til Hercules-transportflyene, der til stadighed er på missioner herhjemme, i Arktis og ude i verden.

Og så er der internettet, hvor mange forventer, at fremtidens slag kommer til at stå.

Center for Cybersikkerhed er en højt prioriteret enhed på det nationale plan, men også ned i Forsvarets geledder vil den digitale sikkerhed og krigsførelse manifestere sig. Cyberværnepligten er allerede godt i gang, og når soldater fra 1. Brigade i 2024 tager på øvelse ved Holstebro eller i Oksbøl, vil en cyber-konstabel være en naturlig del af Viking-kompagniet.

Alle disse styrkelser og ændringer vil understrege Danmarks og Forsvarets tilhørsforhold til NATO, vores ansvar for Arktis og som aktiv, international fredsbevarende partner og terrorbekæmper. 🛡️

Overkonstabel Kristiansen holder sikring mod en eventuelt fjende.

Konstabel Mads er vognkommandør på Piranha 5, som er et af Hærens og Forsvarets nyeste og mest moderne køretøjer.

×

Dysekanonsskytten er på vej i stilling. Efter corona-nedlukningen i foråret er det vigtigt, at soldaterne får trænet i at samarbejde og støtte hinanden på slagmarken.

×

Under en pause i uddannelsen finder soldater fra 3. deling tid til at spise frokost på bagklappen af deres pansrede køretøj.

Nyt materiel til Forsvaret i forsvarsforliget 2018-2023 / tillægsaftalen 2019:

Det nye materiel skal styrke afskrækkelsen over for Rusland, øge tilstedeværelsen i Arktis, øge bidraget til NATO's kollektive forsvar og styrke det digitale forsvaret. Blandt andet:

Flere operative Leopard II A7-kampvogne. Fornyelse af pansrede køretøjer som Piranha 5 og Eagle 5. Der kommer nyt ingeniørmateriel. Nyt Caesar 155mm artilleri. Jordbaseret luftværn og nyt panserværn til kampbataljonerne.

Luftforsvarsmissiler af typen SM-2 til fregatterne. Slæbesonar og andet udstyr til bekæmpelse af ubåde til Absalon-klassen. Torpedoer og anden anti-ubådsteknik til Seahawk-helikopterne.

×

Overkonstabel Kenneth er vognkommandør på kompagnichefens Piranha 5.

Yemen *kalder*

Med fire udsendelser bag sig, et kandidatstudie på CBS og en nuværende stilling som særlig assistent i FN har den 29-årige sprogofficer Frederikke Bruhn Jacobsen nået mere end de fleste. Alligevel vil hun gerne gøre alt på den halve tid. Lige nu forhandler hun fred i Yemen. En proces, der kræver al hendes tid, modet til konstant at være på dybt vand og dygtige chefer.

TEKST: STEPHANIE HOLLENDER • FOTO: RUNE LUNDØ

i har knap sat os ved bordet, før telefonen bipper. Beskeder tikker ind. Frederikke Bruhn Jacobsen registrerer, hvad der står på skærmen, og vender mentalt tilbage til rummet.

»Jeg har sat den på lydløs, for ellers plinger den hele tiden,« siger hun.

Kun fem procent af det, der foregår på 29-årige

Frederikkens telefon, er socialt. Resten er arbejde. Og den fordeling afspejler også hendes liv lige nu. For som hun selv siger – hendes arbejde er mere end »bare« et arbejde.

Siden januar har hun været særlig assistent for en britisk brigadegeneral og militærrådgiver til FN's særlige udsending i Yemen, Martin Griffiths. Med base i Jordan forsøger hun som en del af det internationale hold at gøre en ende på den krig, der er udråbt til én af verdens største humanitære katastrofer. Selv om Frederikke for tiden er hjemme i Danmark, fortsætter fredsforhandlingerne, og arbejdet manifesterer sig som bilyde fra telefonen denne formiddag i stuen på Østerbro.

Potentialet i Yemen

Frederikke Bruhn Jacobsen er uddannet sprogofficer i arabisk fra Forsvarsakademiet i 2012 med i alt fire udsendelser bag sig. Først tre i Irak, hvorefter hun i 2019 rykkede til Yemen. Her blev hun en del af generalmajor Michael Lollesgaards internationale team bestående af 75 FN-observatører.

I seks måneder boede hun på skibet Antarctic Dream i én af de helt centrale byer i Yemen, havnebyen Hodeidah. Formålet med missionen ledet af Michael Lollesgaard var at implementere Hodeidah-aftalen, som var en del af Stockholm-aftalen. Den blev indgået

mellem de stridende parter i december 2018 med det formål at skabe en korridor ind i landet, så befolkningen kunne få adgang til humanitær hjælp.

Frederikkens udsendelse med Michael Lollesgaard førte hende til den nuværende stilling i FN. En kontrakt, der lige er blevet forlænget til slutningen af 2020, og et arbejde, som er blevet personligt vigtigt for hende. Ikke kun fordi hun bruger stort set al sin vågne tid på det, men også fordi Yemen og den yemenitiske befolkning er kommet under huden på hende.

»Der er så meget potentiale i Yemen. Det er et land, som kan tilbyde så meget til verden, til sin egen befolkning og til resten af Mellemøsten. Det ville være synd, hvis det drukner i evig sekterisk vold og en konflikt, som overhovedet ikke er religiøs betinget, men som lynhurtigt er blevet det.«

Sprogofficerssyndromet

Selv om samtaleemnet og ikke mindst telefonen gør et ihærdigt forsøg på at sende Frederikke mentalt til Yemen, er hun nærværende, reflekterende og opmærksom. Der er også noget no-nonsense over hende. Som når hun fortæller om de gange i Mellemøsten, hvor hun bliver kaldt for den søde, danske pige, eller hvor parterne helst vil tale med en mandlig kollega. Heldigvis sker det sjældent, og når det gør, er hun ligeglad og tvinger igennem, at det er hende, de skal tale med.

»Det er en blanding af at forstå og acceptere deres kultur og deres begrænsninger, samtidig med ikke at være for bange for at træde folk over tæerne,« lyder udmeldingen fra Frederikke.

Hun er ikke bange for hverken at krydse frontlinjer eller stille betingelser til folk. Det gjorde hun blandt andet til FN, da hun blev tilbudt jobbet i Yemen. Hun skulle have fri i eksamensperioder, så hun i år kunne færdiggøre sin kandidat i International Business and Politics på Copenhagen Business School.

»Jeg tror lidt, det er et sprogofficerssyndrom. Vi er meget lang tid om at færdiggøre vores kandidater, fordi vi synes, det er federe at være udsendte eller lave alt muligt andet. Men nu skal den master være færdig. No matter what,« griner hun.

»Der er så meget potentiale i Yemen. Det er et land, som kan tilbyde så meget til verden, til sin egen befolkning og til resten af Mellemøsten.«

Det var gymnasiekammeraten Morten, der gjorde Frederikke Bruhn Jacobsen opmærksom på sprogofficersuddannelsen. Før det anede hun ikke, hvad en sprogofficer lavede, men det viste sig, at uddannelsen var alt, hvad den dengang 21-årige Frederikke gerne ville.

Fra Haderslev til Mellemøsten

Frederikke er oprindeligt fra Haderslev og voksede op på landet i Sønderjylland. Når hun ikke spillede håndbold på højt plan, passede hun skolen, fik gode karakterer og afprøvede andre sportsgrene.

»Jeg har altid gjort alting på én gang, hvilket nok også forklarer noget af mit behov for at skulle nå alting på den halve tid i dag.«

Og når man vil nå alting på den halve tid, kræver det høj selvdisciplin. En egenskab, hun senere kom til at nyde godt af i Forsvaret.

Eventyrlyst og nysgerrighed blev også grundlagt i barndommen. Som 11-årig boede hun i Spanien med sin far i tre måneder, og mellem folkeskolen og gymnasiet vendte hun tilbage til Spanien som udvekslingsstudent. Det var her, hun for alvor oplevede, hvad sproget betyder i mødet med en anden kultur.

»Når du sætter dig ned og lærer sproget, så åbner det dørene endnu bredere for dig. Du får en meget mere nuanceret forståelse for kulturen, historien og den måde, folk udtrykker sig på.«

I gymnasiet gik hun på sproglig linje. Hendes

Frederikke Bruhn Jacobsen, 29 år

- Uddannet sprogofficer i arabisk. Kaptajn af reserven.
- Bachelor i sprog og internationale studier fra Aalborg Universitet.
- Udsendt til Irak tre gange. Sidste gang som cheftolk for de nationale tolke og det danske bidrag.
- I 2019 udsendt som en del af generalmajor Michael Lollesgaards internationale hold i Yemen.
- Siden januar 2020 på kontrakt med FN som særlig assistent for en britisk brigadegeneral og militærrådgiver for FN's særlige udsending i Yemen, Martin Griffiths.
- Studerer ved siden af en kandidat i International Business and Politics på CBS.
- Født og opvokset i Haderslev. Bor på Østerbro med sin mand.

gymnasiekammerat Morten skulle aftjene sin værnepligt i Livgarden, og det var ham, der gjorde Frederikke opmærksom på sprogofficersuddannelsen. Frederikke anede ikke, hvad en sprogofficer var. Så hun læste om det på nettet:

»Sprogofficersuddannelsen var jo alt, jeg kunne tænke mig,« fortæller hun i et højt grin.

Hendes ældre søskendes arbejde i militæret havde begejstret hende. Derfor var det en fascination af Forsvaret, det at lære et nyt sprog, de fysiske og ledelsesmæssige udfordringer og udsendelsen bagefter, der var alt, hvad 21-årige Frederikke gerne ville dengang. Men rigide karriereplaner har aldrig været en del af ligningen.

Dygtige chefer

I Yemen tager Frederikke noter undervejs til møderne med de stridende parter og laver udkast til, hvordan en våbenhvile kan se ud i fremtiden. Den største rolle spiller hun dog før og efter møderne. Her diskuterer hun sammen med sin chef, hvad der skal siges til mødet. Efterfølgende analyserer de også sammen, hvordan mødet gik. Var parterne utilfredse, var de glade, var de skeptiske, eller var de tilbageholdende med noget information?

Hun bruger meget tid på at forberede sig på møderne, men nogle gange kan der også ske uforudsete ting. Som for eksempel under et møde i Hodeidah med houthierne repræsentanter, hvor de fortalte, at de gerne ville holde en pressekonference. De havde udpeget en ansvarlig fra deres hold og ville have Michael Lollesgaard til at udpege én fra sit hold. Generalmajoren så rundt i lokalet, og lige pludselig pegede flaskehalsen på Frederikke.

»Jeg sidder der og tænker: 'Okay, yes, det er modtaget.' Jeg har ikke tid til at tænke, at det har jeg aldrig prøvet før, og det kan jeg ikke finde ud af. Mine tanker går i stedet hen på, hvem kan jeg spørge, og hvordan kan det forløbe?,« fortæller Frederikke.

Når hun engang imellem bliver usikker, ringer hun hjem til sin mand eller løber en tur. Men hun kan

egentlig godt lide at komme på dybt vand. Det udvikler hende, siger hun. En anden ting, der motiverer hende, er dygtige chefer.

For Frederikke har en dygtig leder høj integritet. De har evnen til at føre de høje ambitioner fra et stykke papir ud i virkeligheden og til at kunne samle et hold i et godt samarbejde. For når man er udsendt, er man aldrig bedre end den dårligste mand. Det handler om at spille hinanden gode. Ligesom på håndboldbanen i Haderslev. Og så er dygtige ledere gode menneskekendere, der både kan tale med manden på jorden og de højtstående generaler.

»En god chef er en, der forstår at bevæge sig på forskellige niveauer. Hvis du ikke gider eller kan det, så påvirker det de folk, du har under dig, og deres motivation for at følge dig.«

Tolke er mere end et værktøj

Frederikke var selv chef for et hold af nationale tolke og det danske bidrag under sin sidste udsendelse til Irak. Da de lokale tolke pludselig stod i vand til knæene i deres telte, fik Frederikke mulighed for selv at demonstrere det, hun mener, er godt lederskab.

Teltene blev hævet op til en vis højde, så de ikke blev oversvømmede, og hun fik udbredt en forståelse over for ledelsen om, hvor vigtige de lokale tolke er. Hvis en lokal tolk skal fortælle den danske operatør, hvad de hører blandt irakerne, er det vigtigt, at tolkene har tillid til og et godt forhold til danskerne.

»Mange gange er tolken et redskab, du bruger, når du gerne vil kommunikere med nogle andre, men den her kommunikation, det her værktøj, er fandme ikke noget, du må tage for givet.«

Flyttekasser og fremtiden

På gulvet i lejligheden på Østerbro står nogle bøger i stakke, og stuebordet er en flyttekasse fra Silvan med en træplade som bordplade. Indretningen er interimistisk, for hun og hendes mand er lige flyttet til Østerbro. Ud over en våbenhvile i Mellemøsten er der også lige nogle flyttekasser, et ægteskab, en familie og nogle venner at tage sig af. Helt bogstaveligt er der en del beskeder, der nu begynder at hobe sig op på telefonen. Interviewet er ved at være slut. Yemen kalder, men hvor lang tid kalder våbenhvilen ude i fremtiden?

Så længe det er sjovt og givende, lyder det fra Frederikke. Det giver ingen mening at gisne om, hvornår freden i Yemen er en realitet. Og hendes egen fremtid vil hun også helst lade stå så åben som til en fremtidig projektleder på et projekt, der har en indflydelse på Mellemøsten. Måske i en mindre skala end det, hun opererer med nu.

»Det driver mig at være et sted, hvor jeg udretter noget, der har en positiv impact på andre. Helt basalt, at jeg gør noget godt for andre.«

Normalt har Frederikke base i Jordan, når hun arbejder på fredsforhandlingerne i Yemen som særlig assistent for en britisk brigadegeneral og militærrådgiver til FN-diplomaten Martin Griffiths.

Glimt fra Mellemøsten

● **Krigen startede** oprindeligt som en borgerkrig mellem to stridende parter. Houthierne-oprørerne på den ene side, og den internationalt anerkendte regering på den anden.

● **Hodeidah-aftalen**, som var en del af Stockholm-aftalen, blev indgået mellem de stridende parter i december 2018 med det formål at skabe en korridor ind i landet, så befolkningen kunne få adgang til humanitær hjælp.

● **Houthierne** bliver officielt kaldt Ansar Allah og **kontrollerer 75 til 80 procent** af den yemenitiske befolkning. De er støttet af Iran og har allieret sig med stammer og paramilitære styrker.

● **Regeringen** kontrollerer de sydlige og østlige provinser. Saudi Arabien støtter regeringen og har bombet massivt.

● **Krigen** har sendt **millioner på flugt** og dræbt mindst 10.000 mennesker.

● **FN** vurderer, at **80 procent** af landets 30 millioner indbyggere har brug for hjælp, og karakteriserer Yemen som verdens værste humanitære krise.

Privatfoto

Privatfoto

Privatfoto

×

»Det er en blanding af at forstå og acceptere deres kultur og deres begrænsninger samtidig med ikke at være for bange for at træde folk over tæerne,« lyder udmeldingen fra Frederikke, der ikke har været bange for at sige fra, når hun en sjælden gang imellem er blevet kaldt for »den søde, danske pige« i Mellemøsten.

Lentfer

**vil være en synlig og
tilstedeværende leder
med vægt på det sidste**

Danmarks nye forsvarschef hedder Flemming Lentfer. Han får en spændende og udfordrende opgave, når Forsvaret for første gang i mange år skal udvide sine operative kompetencer.

► Det var på et passagersæde i en gul HT-bus, at Flemming Lentfer droppede planerne om CBS og indså, at Forsvaret var et sted for ham. Bussen havde kurs mod Nordvagten ved Flyvestation Værløse. Det var kun et par dage siden, at Lentfer var trådt ind gennem flyvestationens porte for første gang.

Et møde, som ved første blik ikke gjorde det store indtryk, da indgangspartiet så lidt sølle ud, men efter at den dengang 19-årige rekrut havde været omkring munderingen og en tur forbi landingsbanerne, ændrede indtrykket sig i en helt anden retning.

En eftermiddag 37 år senere sidder Lentfer til møde hos den øverste ledelse i Forsvarsministeriet. Nu som direktør for Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI), der hvert år forvalter et budget på mere end 10 milliarder kroner. På mødet går det langsomt op for ham, at han måske nu skal bestride den øverste post i Forsvaret.

»Det var på den ene side en mærkelig og overvældende oplevelse, men jeg var også utrolig glad. Jeg er ikke uden ambitioner, men det har aldrig været mit mål, da jeg startede som værnepligtig, at jeg en dag skulle blive

forsvarschef,« fortæller Lentfer til Honnør, der har sat ham stævne for at høre lidt om, hvad man kan forvente af hans lederskab.

Ingen kan alt

Interviewet foregår i et af FMI's mødelokaler, for Lentfer vil ikke have sit eget kontor. I stedet sidder han sammen sine medarbejdere i et storrumskontor, og det er helt bevidst.

Han ønsker nemlig at være en synlig og tilstedeværende leder med vægt på det sidste.

»Det giver ikke meget værdi, hvis man bare er en synlig leder. Tilstedeværende ledelse betyder i min optik, at man er tydelig, og at der bliver fundet gode løsninger, der kan kommunikeres,« forklarer Flemming Lentfer, der også lægger vægt på vidensdeling som en afgørende faktor for god ledelse.

»Ingen kan alt. Derfor er det vigtigt at dele sin viden i et ledelsesteam, som tilsammen har de nødvendige kompetencer for at kunne træffe gode beslutninger.«

»Tilstedeværende ledelse betyder i min optik, at man er tydelig, og at der bliver fundet gode løsninger, der kan kommunikeres.«

Operation X – et eksempel på lederskab

Flemming Lentfer har modtaget ros fra mange sider for sin håndtering af kritikken fra TV 2-programmet »Operation X – Fejlskud i Forsvaret«, som blandt andet påpeger mangler på våben og ammunition indkøbt af FMI. Her trådte han selv frem på skærmen og svarede ærligt og nøgternt på spørgsmål fra TV 2-journalisten Morten Spiegelhauer.

»At træde frem på skærmen var den synlige del af lederskabet. Den tilstedeværende del bestod i forberedelsen. Vi brugte otte måneder på at få klarhed over, hvilke elementer som var kritisable. Forarbejdet var jo ikke noget, som jeg lavede alene. Det var noget, som organisationen hjalp mig med. Det er i virkeligheden mere deres fortjeneste, at den synlighed, jeg giver, indgyder en eller anden form for ro og tiltro til, at jeg nok har rimelig godt fat i sagens forskellige aspekter,« siger Lentfer.

Forsvarsbudgettet vokser

Flemming Lentfer bliver den første forsvarschef i mange år, som skal opruste. Konturerne kan man allerede se.

1. Brigade bliver en meget slagkraftig enhed, Søværnet opruster fregatter til ubådsbekæmpelse og områdeluftforsvar, fra næste år kommer de første danske F-35-kampfly på vingerne, og antallet af specialoperationsenheder udvides.

Lentfer er blevet kritiseret for ikke at besidde tilstrækkelig operationel erfaring, da han aldrig har været udsendt.

»Jeg tænker, at det er farligt at opdele Forsvaret i A-, B- og C-hold, som kan se op eller ned på hinanden og dermed skabe konflikter. På den anden side er den enkeltes meritter værdifulde for Forsvarets samlede styrke og kampkraft – men jo kun hvis vi er villige til at gøre hinanden gode og udnytte de forskellige erfaringer. Jeg har godt set, at der er nogen, der mener, at jeg ikke har en operativ baggrund. Det vil jeg nok mene, at jeg alligevel har,« siger han.

Her refererer Lentfer til sin operative luftforsvarsuddannelse i Flyvevåbnet. Hans tjeneste som afdelingschef i HAWK (udfaset missilsystem) og som chef for Operationsstaben, der har ansvaret for styrkeindsættelser i ind- og udland.

»Jeg har faktisk haft den operative kommando over både hær-, flåde- og flyenheder, men det er selvfølgelig rigtigt, at jeg ikke har stået ude i skudlinjen i en international mission,« siger han og vender tilbage til en tidligere pointe. Ingen kan alt.

»Det betyder jo bare, at jeg kommer til at omgive mig med mennesker, der har erfaring på det område. Med vidensdeling kommer vi langt,« siger Lentfer. 🛠️

RÆKKEVIDDE

▼
Cirka 2500 kilometer med intern brændstoftank. Rækkevidden kan udvides med lufttanking.

BEVÆBNING:

25 M M

En intern 25 mm maskinkanon samt en kombination af missiler og bomber af forskellige typer.

NORSKE F-35 I LUFTRUMMET OVER DANMARK

F35

FEATURE

▶ LIGHTNING II ◀

HJEMSTED FIGHTER WING SKRYDSTRUP

VINGEFANG
35 FOD
(10,7 METER)

LÆNGDE:

51

— FOD —
(15,7 METER)

MAX
FLYVEHOJDE

15

- KILOMETER -

CA.

50.000 FOD

MAKSIMAL STARTVÆGT

CA. 70.000 PUND

CA. 31.750 KG

MOTOR

EN PRATT & WHITNEY F135-PW-100
TURBOFAN JETMOTOR TRYKKRAFT
(THRUST): 43.000 PUND (19.505 KG)

FORVENTET
(30 ÅR)
LEVETID

26

BASER, VERDEN OVER

BRÆNDSTOFKAPACITET

9.071
LITER

- MAKS. HASTIGHED -

MACH 1,6

[CA. 2000 KM/T.]

MAKS. VÆGT:

30.000

- KILO -

OGENAVN
PANTHER

FABRIKANT

LOCKHEED MARTIN, USA

KRAFTIG MOTOR!

Anses som en af verdens kraftigste motor til jagerfly og yder 43.000 pund fremdriftskraft (178kN) med efterbrænder.

KILDE: LOCKHEED MARTIN CORPORATION

HOJDE

14

FOD (4,38 METER)

FORSVARETS NYE GAMECHANGER

TEKST: MICHAEL SCHMIDT SØRENSEN

Fra Lockheed Martins fabrik i Forth Worth i USA skrives der snart danmarkshistorie. Det sker, når Danmarks første nye kampfly ruller ud fra fabrikken. L-001 bliver halenummeret på det første kampfly, der i løbet af efteråret og vinteren vil gennemgå en række avancerede tests, inden det formelt overgår til dansk ejerskab i 2021. Men det er ikke en hvilken som helst flyvemaskine, Danmark, som det tiende land i verden, snart bliver ejer af. Det er et kampfly, der besidder en række egenskaber, som hører fremtiden til, og derfor blandt militære eksperter betragtes som det mest avancerede kampfly, verden hidtil har set.

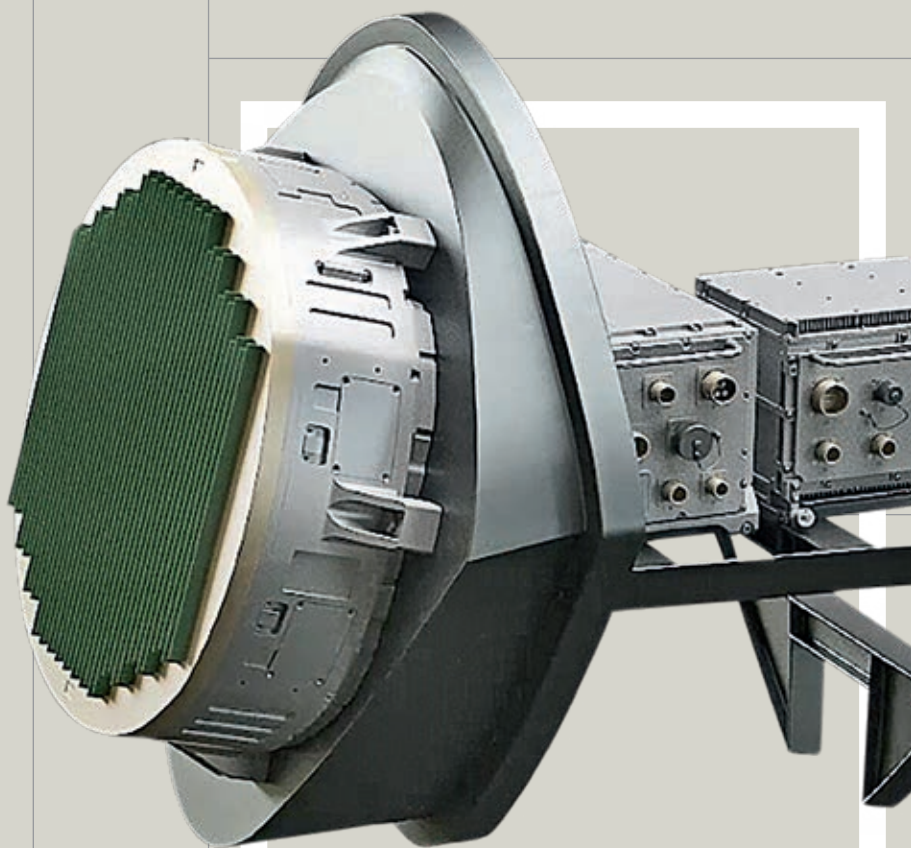
Ifølge seniorrådgiver i Flyverkommandoens Kampflyafdeling, Steen Hartov, skyldes det først og fremmest, at F-35 er bygget ud fra en opfattelse af, at fremtidens kampplads kommer til at foregå i forskellige arenaer og domæner, men på samme tid:

»I fremtiden vil vi se en helt anden type krigsførelse. Vi vil se markant mindre opdelte kampe, og i stedet vil vi se krige, hvor kampe på jorden, i luften, til søs, i rummet og ikke mindst digitalt vil foregå på samme tid og påvirke hinanden direkte. Vi kigger ind i en tid, hvor soldater, fregatter og kampfly kæmper mod hinanden, samtidig med at cyber-soldater angriber nogle af de IT-systemer, der binder det hele sammen. Det stiller store krav til informationsdeling og informationsindsamling.«

Mere end et kampfly

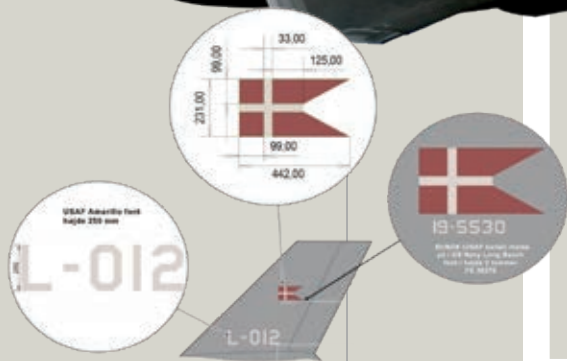
Når så mange handlinger vil ske simultant, kræver det, at både skibe, kampvogne, flyvemaskiner, computere, droner og satellitter kan kommunikere og udveksle informationer samtidig. For kun på den måde kan man være i stand til at tegne spillepladen fuldt op og komme modstanderens næste træk i forkøbet.

Ifølge chef for Center for Luftoperationer ved Forsvarsakademiet, major Karsten Marrup, er det lige præcis hér, at F-35 kommer ind i billedet. F-35

AESA-radartechnologi

I et kampfly dækker AESA-radartechnologi over en teknologi, hvor op imod flere tusinde elektroniske radioantenner er samlet til konstant at scanne området omkring kampflyet, og som gennem avanceret signalbehandling har en meget stor præcision og opløsning. I en F-35 er AESA-radaren monteret i flyets næse. Det er den største AESA-radar, som noget fly nogensinde har haft monteret, hvilket gør F-35 i stand til at scanne enorme områder og lave detaljerede radarbilleder, der kan sammenlignes med fotografier.

Dannebrog på halen

Flyvevåbnet har valgt, at danske F-35 skal bemales med et Dannebrogssflag på halefinnen. Det har været tradition i hele Flyvevåbnets 70-årige historie. Ved denne bemaling er Dannebrog anvendt i en nedtonet udgave med en mørkerød nuance kombineret med en lysegrå i stedet for hvid. Denne markering gør dels flyet letgenkendeligt, når det står på landingsbanen sammen med andre F-35 fra øvrige partnerlande, og dels symboliserer det, at F-35 hverken er ejet af Forsvaret eller Flyvevåbnet, men af hele Danmark.

DANMARK HAR I ALT KØBT

27

F-35 KAMPFLY

2023

LANDER DET FØRSTE DANSKE
F-35 FLY I DANMARK

er nemlig mere end bare et kampfly, der kan kaste højteknologiske bomber og sende præcise missiler af sted:

»F-35 er en flyvende teknologiplatform, der med sin revolutionerende AESA-radartechnologi og andre sensorer kan scanne enorme områder, samle information fra andre enheder og tilsammen skabe et, i et fremtidsperspektiv, uundværligt overblik over kamppladsen.«

Denne evne til at suge information fra forskellige enheder og skabe et helhedsbillede af situationen har hidtil kun kunnet opnås gennem store mandskabs-tunge specialfly, men kan nu opnås af et kampfly med kun én pilot i cockpittet. Endnu mere interessant bliver det, når disse egenskaber kombineres med flyets designfilosofi og enestående stealth-teknologi, der gør den stort set umulig at opdage på fjendens radarer. Det gør F-35 i stand til at bevæge sig helt tæt på fjendens linjer – ja, sågar bag dem – og videregive informationer til skibe eller kampvogne, der befinder sig langt fra den egentlige kampplads.

Disse egenskaber kommer ifølge Steen Hartov til at ændre det traditionelle tankemønster i det danske forsvar:

»Forsvaret får nu et kampfly, der både kan agere selvstændig trussel med sit veludviklede våbensystem, og samtidig være bindeleddet mellem skibe, kampvogne eller de antiluftskysmissilsystemer, som vores allierede besidder.«

Revolutionerende radartechnologi

Det danske forsvar har selvfølgelig også tidligere haft fly, der har kunnet opdage fjenden og varsle det til allierede tropper på landjorden. Men den afgørende forskel på fortidens kampfly og fremtidens F-35 er, at F-35's radartechnologi og dens hypermoderne sensorer gør, at flyet hurtigere og

1.170+

PILOTER
(PÅ VERDENSPAN)

»Forsvaret får nu et kampfly, der både kan agere selvstændig trussel med sit veludviklede våbensystem, og samtidig være bindeleddet mellem skibe, kampvogne eller de antiluftskysmissilsystemer, som vores allierede besidder.«

Seniorrådgiver **Steen Hartov**
i Flyverkommandoens
Kampflyafdeling

STEALTH AIRCRAFT

J-20

T-50 PAK FA

F-22A

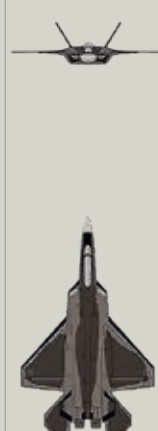
F-35C

KFX 201

SHINSHIN

mere effektivt kan udpege mål og sende så præcis måldata, at det faktisk kan bruges af andre direkte som koordinatpunkt til bekæmpelse af eksempelvis et fjendtligt affyret missil.

På den måde vil F-35 være i stand til at udpege mål og sende måldata til eksempelvis Søværnets fregatter eller Hærens enheder, således at de potentielt kan blive den kampafgørende faktor.

F-35 kan også udnytte dens avancerede sensorer til at udpege mål for andre allierede kampfly, der kan placere sig på afstand af selve krigssituationen og nedskyde fjenden med langtrækkende præcisionsvåben. Uden at flyene selv har kunnet identificere fjenden. Og det er en uomtvistelig »game-changer« for fremtidens forsvar.

Forsvarets nye playmaker

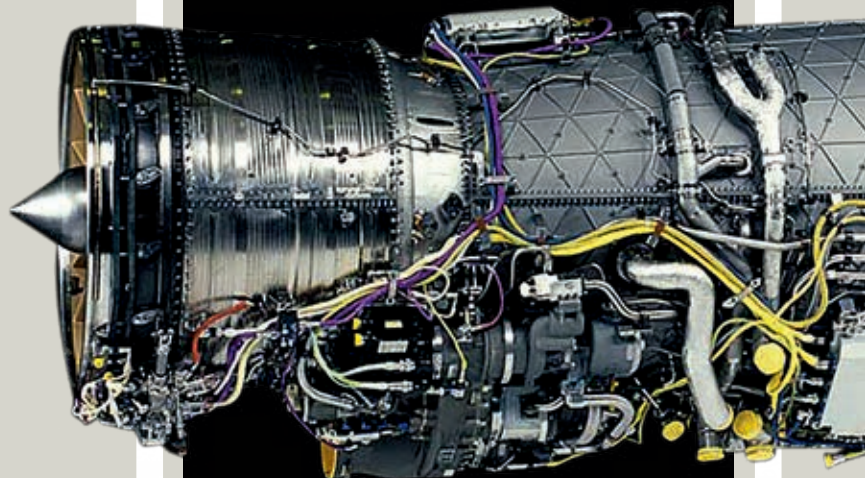
Ifølge seniorrådgiver Steen Hartov har F-35 nogle kvaliteter, som aldrig er set mage i kampfly-regi og drager sammenligning mellem Danmarks nye kampfly og playmakerens position på håndboldbanen:

»På mange måder kan F-35 sammenlignes med playmakeren på en håndboldbane. Det er en flyvemaskine, der kan løfte det overordnede ansvar mod at skabe overblik, analysere modstanderens forsvar og på baggrund af det sammensætte et angreb, der kan nedbryde opdækningen og komme frem til målchancen. Og ligesom en dygtig playmaker er F-35 en holdspiller, der ikke går op i, hvem der scorer målene. Bare kampen vindes.«

Billedet af F-35 som Forsvarets playmaker deles af Karsten Marrup, der tilføjer, at ligesom en playmaker så kan F-35 indtræde i forskellige roller alt efter situationen eller missionens behov:

»F-35 kan både være den afgørende faktor ved

PRATT & WHITNEY F135

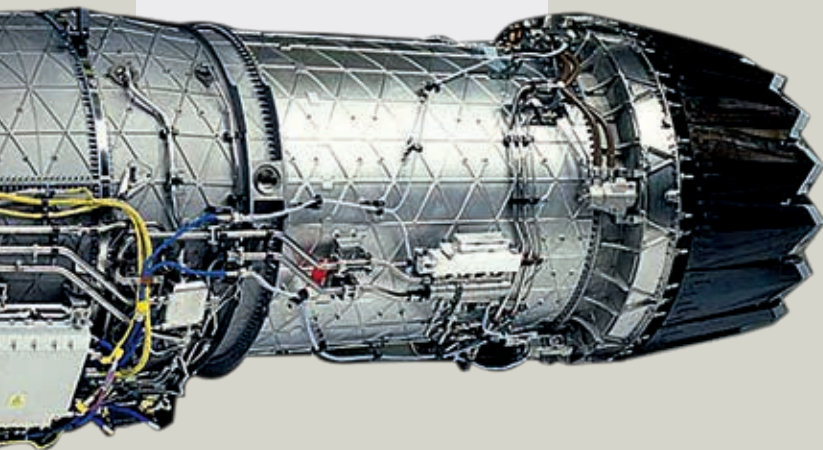

Pratt & Whitney F135-motoren er en af de kraftigste jetmotorer, der er lavet til kampfly. I modsætning til de fleste andre kampfly tillader F135-motoren, at F-35 kan flyve med overlydshastighed uden at bruge efterbrænderen. Motoren i et kampfly er en af de sværeste ting at skjule for modstanderens radarer især forfra og bagfra, men kombinationen af flyets specielle luftindtag og motorens konstruktion gør, at F-35 har stealth-egenskaber fra alle vinkler.

STEALTH-TEKNOLOGIEN

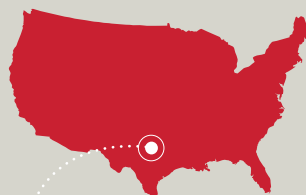
Begrebet »stealth« dækker over F-35's evne til at være meget svær at observere på fjendens radarer. Mange elementer er afgørende for denne egenskab, men noget af det mest væsentlige er materialevalget samt designet. F-35 er designet ud fra den filosofi, at alle overflader skal være rene og afsluttet med en skarp kant, men ingen rette vinkler, samt at alt skal være skjult inde bag flyets grå facade. Derfor har flyet ikke som udgangspunkt udvendig våbenophængning, men i stedet et integreret våbensystem inde i selve flyets karosseri. Den fjendtlige radar opdager et mål ved det økko, der bliver kastet tilbage til radaren, når den rammer en genstand. Måden, F-35 er konstrueret på, gør, at radarenergien enten bliver dæmpet eller sendt i andre retninger end tilbage til den fjendtlige radar. På den måde bliver det nærmest umuligt for fjenden at finde frem til flyets nøjagtige position.

Tablet i cockpittet

Modsat i F-16, hvor mange af oplysningerne, som piloten naviger efter, er fordelt på flere instrumenter, så bliver al denne information samlet i én skærm i F-35. Man kan langt hen ad vejen sammenligne det med den tablet, som mange af os har derhjemme. Skærmen kan enten styres som en »touch-screen«, men rystelser og kraftpåvirkning under skarpe manøvrer i F-35 kan gøre det svært at arbejde præcist med fingrene på en trykfølsom skærm. Derfor kan piloten vælge at styre visningen på skærmen via et »joystick« og kontakter på styrepind og gashåndtag, hvorfra piloten kan fremkalde lige præcis den information, han eller hun har brug for i situationen.

FABRIKKEN LIGGER I FORT WORTH, TEXAS

Danmarks kommende kampfly bliver produceret på Lockheed Martins fabrik i Fort Worth, USA. Foto: Lockheed Martin.

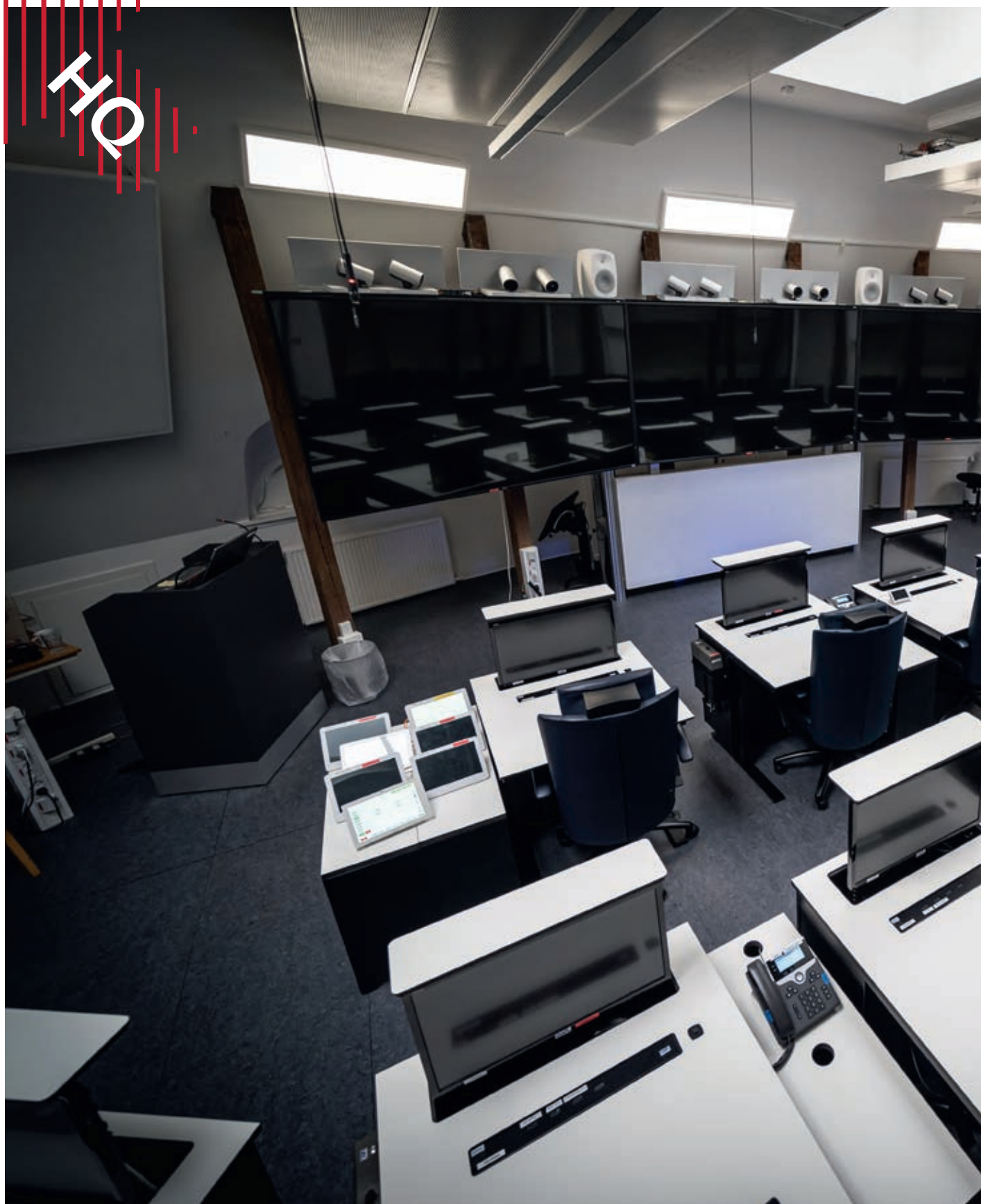
aflevering af missiler, men den kan samtidig være i baggrunden, hvor den sætter angrebet op og gør medspillerne og hele holdet bedre.»

Bygget til samarbejde

For Karsten Marrup er det væsentligt at understrege, at F-35 skal ses i den kontekst, som flyet er udviklet i. Det er væsentligt for at forstå dets potentiale og egenskaber. F-35 er resultatet af projektet »Joint Strike Fighter Program«, hvor udgangspunktet var og er at udvikle et fly, der kan samarbejde på tværs af domæner og værn. Derfor er »joint«, som oversat til dansk betyder værnfælles, en meget central og vigtig del af forståelsen af kampflyets tilblivelse.

»Vi havde i 00'erne et mantra om, at vi skulle være gode til at flyve sammen med amerikanerne. Det skal vi stadigvæk, men mit håb er, at vi også i fremtiden søger at udnytte de synergieffekter mellem værn, som F-35 giver. På den måde har vi nu en unik mulighed for at udvikle Forsvaret i lyset af et dybere og højaktuelt værnfælles samarbejde.«

At der i fremtiden vil være behov for alle spillere i Forsvarets opstilling, kan der ikke være nogen tvivl om. Men hvordan banens nye playmaker udnyttes til at fordele spillet og disponere holdets ressourcer, kan tiden kun vise. Meget tyder dog på, at hvis indskiftningen beherskes rigtigt, vil F-35 kunne bringe missionen om et samlet forsvar et skridt nærmere. 🛩

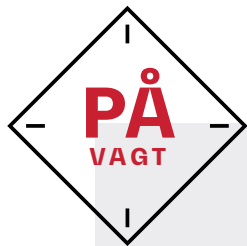

Holmens Kanal 9

► Uden for forsvarschefens

briefingrum indikerer en rød lampe, at der foregår et møde bag de lydtætte døre. Rummet indeholder klassificerede kommunikationskanaler, som blandt andet bruges i forbindelse med operationer og i kontakten til NATO og andre samarbejdspartnere. Dagligt bliver der holdt møder i lokalet, hvor blandt andet Forsvarets ledelse bliver spundet op på operative forhold. Det var også her, missilangrebet på Al Asad Airbase i Irak blev fulgt nøje tilbage i januar.

Sprængfa

Når der bliver fundet ulovligt fyrværkeri, gammel ammunition fra krigens tid, eller hvis en bombetrussel tikker ind, så er det Ammunitionsrydningstjenesten, der rykker ud. Mød de højt specialiserede soldater, som lever i symbiose med sprængstofferne.

Kl. 07.58

► Det er en klar sommermorgen, og solen står allerede højt på himlen på Skive Kaserne. Man kan fornemme asfalten bage, når man hiver den tørre luft ind gennem næsen. I det fjerne kan man høre et pansret bæltekøretøj, men ellers er det kun fuglekvidder, der bryder tavsheden.

»Ammunitionsrydningstjenesten« står der skrevet med store bogstaver hen over gavlen på et rødt murstensbyggeri med grønne garageporte. Én af dem står åben, og et udrykningskøretøj titter frem fra mørket. »EOD« (Explosive Ordnance Disposal) står der på kølerhjelmene af den lange, hvide lastvogn, og inde fra garagen kan man høre en flok mennesker, der står og snakker.

Det er ammunitionsrydderne premierløjtnant Ricky og overkonstabel af 1. grad Mike, der står med armene over kors og vender verdenssituationen med deres kollegaer. De har indvilget i at vise os, hvordan en dag som ammunitionsrydder kan se ud.

En dag, der for deres vedkommende startede for to timer siden. Når man er på vagt, møder man ind klokken 6.00-18.00. I den periode skal de pågældende ammunitionsryddere være klar til at kunne rykke ud i løbet af højst 15 minutter, hvis politiet har brug for deres assistance.

»Det er altafgørende, at vi kan rykke ud så hurtigt som muligt – i værste tilfælde kan der være tale om terror,« siger Ricky.

Når han ikke er på vagt, er han ofte på enten 1-times eller 3-timers tilkald. Så går det ikke eksempelvis at være alene hjemme med små børn. Det er afgørende, at man kan smide alt, man har i hænderne, hvis opkaldet kommer.

Granater, fyrværkeri, bomber, landminer og alt, hvad du ellers kan forestille dig, der kan sprænge i luften. Ammunitionsrydningstjenesten tager sig af det hele, og de er klar til at rykke ud med kort varsel hele døgnet.

»Min kæreste kan mærke det meget tydeligt, når jeg bliver kaldt ind. Det ene øjeblik er du familiemenneske – det næste er du i beredskab. Det er ligesom at tænde for en kontakt,« siger Ricky.

»Førhen spøjte man med, at EOD stod for noget i retning af 'Everyone Divorced,' men det hører vi heldigvis ikke så ofte længere,« siger han med et skævt smil.

rlige timer

TEKST OG FOTO: TIM SØGAARD

×

Mike er den, der står for at styre enhedens to robotter Teodor og Telemax. Han står også for at køre udrykningskøretøjet.

Kl. 11.06

► Ricky og Mike er et makkerpar. Når ammunitionsrydningstjenesten rykker ud, er det som regel i teams af to. Ricky er etter, og Mike er toer. Det betyder, at Ricky er den, der står for at koordinere indsatsen med politiet før, under og efter en hændelse. Det er også ham, der trækker i den mange kilo tunge bombedrægt, hvis der er behov for det. Mike kører lastbilen, og så er han den, der styrer de famøse robotter, som enheden har til rådighed.

I hvert køretøj finder man to robotter, der begge ligner noget fra Pixar-filmen »WALL-E«. Det er små bæltekøretøjer udstyret med en bevægelig arm, et kamera og en række våben.

Den store robot er bedst kendt under navnet Rullemarie, men faktisk hedder den Teodor. Den lille hedder Telemax, og det er den nyeste og mest avancerede af de to. Den kan blandt andet bevæge sin arm mere glidende, og så er den udstyret med fire bæltter i stedet for to. Det gør den til en bedre og mere fleksibel klatrer.

Man kan tydeligt mærke begejstringen, da Mike kører de to robotter ud på gulvet for at vise, hvad de kan. Mens han står og fortæller om sine to guldklumper, kan man pludselig høre Ricky råbe inde fra kontoret.

»Mike!«

×

Teodor og Telemax er helt vitale for ammunitionsryddernes opgaveløsning, fordi de muliggør undersøgelse og destruering af eventuel farlig ammunition fra en sikker distance.

»Ja ... bliver der råbt efter mig?«

»Ja. Vi skal til Thisted.«

Politiet har ringet. Der er fundet nogle ammunitionsøstgenstande, som de gerne vil have hjemtaget. Det er ikke umiddelbart en trussel eller en direkte farlig situation, så de to ammunitionsryddere tager den med ro. Mike ruller de to robotter ind igen, og så skifter makkerparret fra militæruniform til en mere neutral sort mundering.

»Det gør vi, fordi vi på den måde falder bedre i med mængden,« siger Ricky, der refererer til politifolkene, som de oftest samarbejder med.

Selv om Ammunitionsrydningstjenesten er en militær enhed og hører under Hæren, er det faktisk politiet, der stiller opgaver til dem.

Noget gammel ammunition var blevet fundet på en gård i Thy. Ricky og Mike afhentede ammunitionen, der viste sig at være en udbrændt røggranat.

Kl. 11.20

► Denne gang går turen til det naturskønne Nordvestjylland, hvor et ældre ægtepar har været i gang med at rive et gammelt hus ned og i den forbindelse har fundet noget gammel ammunition.

Efter en lille times tid på landevejen parkerer Mike lastbilen ved en lille gård i Nordthy. Her står en slank, ældre herre i sin ternede skjorte sammen med sin hustru, der er klædt i hvidt. Hun har plantet hænderne på hofterne og kigger interesseret, mens Ricky forklarer, hvad der skal ske.

»Den ligger derovre,« siger manden og peger hen mod soklen.

Det er et rustent, cylindrisk objekt med en tap, der møder Ricky. Han kigger vurderende på dimsens, løfter den og kan hurtigt konstatere, at der nok er tale om en udbrændt røggranat.

Den bliver placeret på en rulle gaffatape foran en plade med et røntgenapparat pegende imod den.

»Vi skal være heldige hver gang. Terroristen skal kun være heldig én gang.«

Ricky, ammunitionsrydder

Hjemtagning af gammel ammunition er en typisk opgave for ammunitionsrydderne. Hvis de vurderer, at ammunitionen kan være farlig, destruerer de den tæt på findestedet, ellers hjemtager de den til opbevaring.

»Der røntges!« råber Ricky og trykker på udløseren. Ved hjælp af røntgenfotoet kan Ricky og Mike afgøre, at formodningen om, at røggranaten var udbrændt, holdt stik.

Så pakker de granat, grej og resten af gøgemøget sammen, inden de siger farvel til det ældre ægtepar.

»Kan man vende her?« spørger Mike.

»Det ved jeg ikke, det er din afdeling,« svarer Ricky.

»Nå nå,« siger Mike og tænder lastbilen.

Kl. 14.17

► Da de to ammunitionsryddere kommer tilbage til garagen, lægger de røggranaten på lageret. Ricky sætter sig på kontoret, og Mike vasker forruden på køretøjet af med en klud og sætter sig derefter i frokoststuen.

Her lugter af daggammel kaffe og vaskemiddel. På bordet står en pakke desinfektionsservietter, og ved siden af ligger en pose æbler.

»Du tager bare, hvis du er sulten,« siger Mike.

I baggrunden forsøger TV 2 News at overdøve køleskabets endeløse jamren. Mike ænsrer ikke den støjende symfoni af elektroniske apparater. Her har han siddet mange timer gennem årene, og så vænner man sig nok til det. Ved siden af køleskabet står et par sorte læderlænestole med en tilhørende fodskammel. Når man er på vagt, er det vigtigt at slappe af en gang imellem. Du ved aldrig, hvornår telefonen ringer, men når den gør, skal du være frisk – ikke udkørt, fordi du har arbejdet hele dagen.

»Vi skal være heldige hver gang. Terroristen skal kun være heldig én gang,« lyder mantraet fra Ricky.

På sofabordet mellem de to lænestole står en gammel ammunitionskasse med forskellige skrivedskaber og ovenover hænger en plakat med ordene. »LIVSFARE | Rør ikke Landminer – underret Politiet!«

×

Garagebygningen er ammunitionsryddernes hjem, når de er på vagt. Her er alt lige fra kontorer, lager, frokoststue og et lille værksted.

På den modsatte væg hænger der et danmarkskort fra krigens tid. Det fortæller ganske præcist, hvor tyskernes minefelter lå. Hvis nogen ringer ind om en funden landmine, kan kortet være behjælpeligt, siger Mike.

Hjemtagning eller destruering af gammel ammunition fra krigens tid er en typisk opgave for ammunitionsrydderne, men 90 procent af træningen tager udgangspunkt i nogle af de værste tænkelige scenarier.

»Du træner til det værste, fordi det giver dig den rutine, du også behøver til de lettere opgaver,« siger Ricky, der har bevæget sig ind i frokoststuen for at runde dagen af med sin makker.

Kl. 17.57

► Snart slår klokken 18.00, og så er det nogle andre, der har vagten indtil næste morgen, hvor Ricky og Mike atter er klar til at være klar. ⚙

To danske transporthelikoptere i Mali spiller en afgørende rolle i at holde operationerne mod terrorisme i den uvejsomme Sahel-region i gang. Helikopterbidraget flytter gods og soldater i Operation Barkhane, som er ledet af franskmændene. At holde to helikoptere klar til indsættelse fra et isoleret område i Nordvestafrika, planlægning af missioner og eksekvering af dem er en kompleks opgave, som tilsammen kræver omkring 70 personer med vidt forskellige funktioner. Det danske bidrag har opereret i Mali siden december sidste år og skal hjem igen inden nytår i år. Her fortæller tre danske udsendte om deres opgaver og oplevelser fra brændpunktet i Mali.

TEKST: RUNE DYRHOLM • FOTO: STEEN DJ

Helikoptere i kamp mod terrorisme

Sammenhold i bagende hede

I ► Jeg var første gang hernede på Hold 1 i december, da lejren skulle bygges op. Der var kun en betonplatform, og så gik vi ellers bare i gang. Lejren skulle bygges op med to store 40 meter lange hangartelte, og så skulle vi samle helikoptererne, der kom herned med C-17-fly. Noget af det første, vi skulle hernede, var også at deltage i en Ramp Ceremony for 13 franskmænd, der var døde i en kollision mellem to franske helikoptere om natten. Så det var lidt af en kedelig start på turen. Det gjorde dybt indtryk.

Som flymekaniker hernede i Mali har vi tit nogle lange dage. Vi har selvfølgelig det daglige vedligehold og tjek, og når helikoptererne er på beredskab, skal vi være omkring dem hele tiden, så vi kan få dem i luften hurtigt. Og så er der varmen – i går var der 48 grader i hangarteltet, hvor vi arbejder, selv om der kører seks

✕ **MAX, FLYMEKANIKER**

airconditionanlæg. Men jeg elsker alligevel at være på de her ture, hvor man er meget tættere på gutterne, der flyver. Vi er meget mere sammen alle sammen end derhjemme, hvor vi går i hangaren og laver 50-timers eftersyn og den slags. Hernede giver vi den også en skalle på en anden måde end derhjemme for at få flyene klar. De skal jo af sted – det er vigtigt. Vi fortsætter, så længe vi er friske til at lave arbejdet sikkert.

Helikoptererne går faktisk ikke mere i stykker, end de gør derhjemme i Danmark. Selv om det fine sand hernede godt nok slider på rotorbladene, så klarer maskinerne det faktisk rigtig godt. Sådan nogle helikoptere har vist bare godt af at blive brugt på daglig basis og holdt i gang.

Det franske link

I ► Jeg er forbindelsesled mellem det danske bidrag og det franske hovedkvarter i lejren. Det er mig, franskmændene først tager fat i, når de vil bruge vores helikoptere til en given opgave. Jeg laver det første tjek på, om vi kan løse opgaven rent praktisk med helikopterne, og i samarbejde med detachementchefen finder vi ud af, om det ligger inden for vores mandat. Det er få opgaver, vi melder fra til – jeg kan kun huske en enkelt eller to igennem de seneste måneder. Vores planlægning af missionerne handler om virkelig at få udnyttet troppetransportkapaciteten til fulde. Hvis vi med den rigtige planlægning kan klare os med 100 kilo fuel mindre, kan vi for eksempel i stedet løfte en mand mere eller presse et ekstra dæk ind.

En aften blev jeg kaldt op på radioen og bedt om at komme til hovedkvarteret. Franskmændene havde fået efterretninger ind og planlagde derfor en mission næste morgen. De havde to franske helikoptere klar, men skulle bruge en dansk EH101, for at missionen kunne lade sig gøre. Jeg får kaldt besætningerne op, og vi får talt elementerne i opgaven

FREDERIK, FORBINDELSESOFFICER

igennem; hvor mange mænd kan vi løfte klokken 0700 om morgenen? Er der andre helikoptere og eskorte med? Skal vi ind til en fremskudt base undervejs? Al den her koordination foregår de næste timer, og det ender med, at vi som ønsket står klar til at rykke tidligt om morgenen med en stor gruppe franske soldater. Opgaven ændrede sig så igen, så efter et par timer i kort beredskab på flightlinen blev vi bedt om at omkonfigurere helikopteren og løse en anden transportopgave til en fransk fremskudt lejr i stedet. Det gjorde vi, og så går det ikke værre eller bedre, end at helikopteren strander derude på grund af meget dårligt vejr, der ruller ind, imens de er derude. Det var et ret langt døgn med mange »mission changes«, men det er vilkårene, og vi fik det til at fungere alligevel.

Støvstorm og overnatning hos Fremmedlegionen

► Jeg er på min anden tur hernede i Mali, og modsat første gang er vi nu kommet ind i sommerperioden, hvor vejret spiller en kæmpe rolle for operationerne. Det er de her kæmpe støvstorme, der hedder haboobs, som ruller ind over landet. De er vanvittige.

Vi havde for eksempel en tur til en fransk fremskudt base cirka 300 kilometer fra Gao. Solen var ved at gå ned, og lyset var ved at forsvinde. Vi skulle aflevere nogle folk og samle andre op, inden solen gik ned.

✕ JESPER, LOADMASTER

Da vi flyver derud, kan vi se en vanvittig stor tordenbyge på vores vejrradar. Den flyver vi uden om, for sådan en skal vi ikke ind under. Da vi er cirka 20 kilometer fra lejren, hvor vi skal lande, begynder sigten at blive ringere på grund af støv i luften. Nu ligger vi og flyver rundt over ørkenen i lav højde med nedsat sigt, for vi er blevet indhentet af forkanten af en støvstorm. Vi har godt nok udstyr med til at klare os, hvis vi må sætte helikopteren ned i terrænet, men vi lister ind til den franske base og får sat folkene sikkert af. Mens vi venter på at få de folk om bord, som skal med retur, kan vi mærke, at det begynder at blæse meget op – og så kommer den her støvstorm ellers rullende ind over os for fuld styrke, og vi kan hurtigt se, at vi ikke kommer retur samme aften. Vi får lukket helikopteren af og bliver indkvarteret hos Fremmedlegionen, der havde et par tomme senge fra en deling, der var på patrulje. Så vi fik en nat under feltmæssige forhold, og det var sgu sjovt at få med. Næste dag støvede vi helikopteren af og fløj retur. Helikopteren er heldigvis bygget til at kunne holde til den slags. På den tur fik vi for alvor respekt for vejret hernede, for det skifter lynhurtigt og er helt uforudsigeligt.

Midt i stormen

I sommeren 1995 ved de danske styrker i Kroatien, at noget er på vej, men ikke at de snart står midt i en af de største landmilitære operationer siden Anden Verdenskrig.

Operation Storm i tal

- Cirka **130.000** kroatiskesoldater mod omkring **40.000** serbiske styrker.
- **250.000** civile flygter fra området.
- Operationen varer fra **4.-10. august 1995**.

Skriftlige kilder:
Balkan Battlegrounds, vol 1,
unprofor.dk

Slutningen af juli 1995, Kroatien.

En ung premierløjtnant, Allan Slott Rasmussen, med midlertidig rang af kaptajn er til møde. Han er den danske bataljons repræsentant og sidder i et lokale med en række andre FN-observatører og kroatisk officerer. Han hæfter sig ved en mand, der sidder tilbage i et hjørne. Manden har solbriller på og sidder så stille, at det ser ud, som om, han sover. Han siger heller ikke noget under hele mødet. Men da mødet er slut, tager han kontakt til Allan Slott Rasmussen.

»Jeg vil gerne tale med dig,« siger han og præsenterer sig med navn.

»Jeg ringer til dig, når vi kommer,« afslutter han den korte samtale.

I løbet af sommeren 1995 har der været flere indikationer på, at noget stort er på vej i det danske område i Kroatien. Og samtalen med manden med solbrillerne understøtter det yderligere: Kroatien er ved at gøre klar til et angreb. Operationen har fået navnet Operacija Oluja – Operation Storm.

Ministaten Krajina

Det, der begyndte som en række selvstændige krige efter Jugoslaviens opløsning i begyndelsen af 1990'erne, er

nu tilnærmelsesvis blevet til en samlet krig på tværs af Balkan. FN-styrker er sendt til området. I Kroatien er en dansk bataljon indsat under FN-styrken United Nations Protection Force (UNPROFOR).

»Kroatien har være relativt roligt, siden man indsatte FN-styrker i marts 1992. Det begynder at ændre sig omkring 1995. Det, der er helt afgørende for at forstå Operation Storm, er, at man siden 1992 har haft en selvudråbt og ikke-anerkendt serbisk ministat i Kroatien kaldet den Serbiske Republik Krajina,« siger Jakob Brink Rasmussen, ph.d.-studerende ved Forsvarsakademiet (FAK). Han har skrevet speciale om den danske bataljon i Krajina-republikken og efterfølgende en ph.d.-afhandling om danske bidrag til IFOR/SFOR-missionen.

En torn i øjet

Den lille serbiske stat har udviklet sig til en større torn i øjet på den kroatiske regering. Staten har sin egen hær, sit eget politi og skattevæsen. Samtidig udgør den omkring en tredjedel af det samlede kroatiske areal. FN og derigennem den danske bataljon er via sin tilstedeværelse som fredsbevarende styrke ufrivilligt endt med at blive en slags beskytter for staten, fortæller Jakob Brink Rasmussen.

»Der har været nogle forgæves forsøg i perioden 1991-1995 på at nå en form for politisk aftale for området, hvor man vil give en udstrakt grad af selvbestemmelse

for de serbere, der bor i Kroatien. Men det falder til jorden, og i begyndelsen af 1995 har man fra kroatisk side besluttet sig for at løse det her 'serbiske problem' med magt,« siger han.

4. august 1995 klokken 0330. Allan Slott Rasmussen bliver vækket. Der er telefon til ham. Han når ikke at komme ordentligt i tøjet, men løber ud og tager røret. I den anden ende er manden med solbrillerne.

»Vi kommer nu,« meddeler han. En times tid senere kan danskerne høre de første artillerinedslag.

Gengældelsesangreb

Operation Storm er i gang. Det er en af de største landmilitære operationer siden Anden Verdenskrig. Kroaterne håber at få lavet det afgørende militære træk mod Krajina-republikken. Især mod de militær- og politistyrker, der er i området. Det gør de i fire faser. Første fase handler blandt andet om at få uskadeliggjort nogle serbiske artilleristillinger i det danske ansvarsområde.

»Den kroatiske hær er de serbiske styrker i Krajina meget overlegen på det her tidspunkt. Støtten fra de serbiske enheder i Bosnien og fra selve Serbien er meget begrænset. Derfor laver serberne typisk gengældelsesangreb ved at skyde raketter ind i store byer. Noget af det mest kendte er, at man skyder raketter ind i Kroatiens hovedstad, Zagreb. Man går decideret efter civile mål i en form for terroroperation. Det er blandt andet det artilleri, kroaterne vil ind og have fat i,« fortæller Jakob Brink Rasmussen.

Skåret over i to

I de andre faser skærer den kroatiske hær republikken over i to, og kroatiske hærstyrker omringer de serbiske forsvarslommer og nedkæmper dem. De serbiske styrker har ikke udsigt til hverken forsyninger eller forstærkninger, og modstanden smuldrer hurtigt.

Danske soldater bliver flere steder fanget i krydsild. Operationen er knap begyndt, da en dansk soldat, Claus Gamborg, bliver dræbt af en kroatisk

kampvognsgranat. Nogle soldater bliver også taget som gidsler af serbiske og i et enkelt tilfælde kroatiske styrker og brugt som levende skjold.

5. august om aftenen. Bataljonschefens pansrede mandskabsvogn (PMV) er kørt i stilling i indgangen til hovedlejren i Kostajinica. Det er her, Allan Slott Rasmussen opholder sig sammen med en overkonstabel og en sergent, som bemander det tunge maskingevær. Lejren er meget svær at forsvare. Udenfor kører serbiske militser rundt og skyder op i luften. Tidligere på dagen er det lykkedes for militssoldater at stjæle et let maskingevær fra danskerne. Nu vender de tilbage. Med sig har de et panserværnsvåben.

»De står og råber og skriger og vil have mere udstyr. Overkonstablen, der bemander det tunge maskingevær, bliver ved med at råbe til mig. 'Hvad skal jeg gøre?' Jeg sad med min pistol inde bag i PMV'en og vidste ikke, hvad jeg skulle gøre,« fortæller Allan Slott Rasmussen, der i dag er forsker ved FAK.

Han affyrer to varselskud. Ét op i luften og ét hen over hovedet på serberne. Men de forsøger alligevel at komme igennem pigtrådsafspærringen ind til lejren. Efterhånden er der kommet flere danske soldater til. Militsten trækker sig tilbage. Så lyder et kæmpe brag. Serberne har affyret panserværnsvåbnet. Det rammer en betonpille lige ved siden af PMV'en. Ingen kommer til skade.

Hovedstaden falder

Den 5. og 6. august 1995 raser kampene fortsat i det danske ansvarsområde. Artilleri, raketter og morterer slår jævnlige ned både ude og inde i de danske lejre og ved danske observationsposter. Men det serbiske forsvar smuldrer hurtigt. Fra den 6. august har kroatiske styrker kontrol over flere byer i det danske område Petrinja, Dubica og den selvudnævnte hovedstad i den serbiske republik Knin, er faldet.

Den 10. august er det hele slut. Den serbiske republik er så godt som fortid. ☒

Soldater fra den kroatiske hærs 101. brigade synger og råber slagord, mens de modtages af indbyggerne i Susedgrad, en forstad til den kroatiske hovedstad, Zagreb, den 14. august 1995. Soldaterne er vendt hjem fra deltagelse i Operation Storm og generobringen af den serbisk-kontrollerede Krajina-region.

MAKKERSKAB

»Vi er fandme gode sammen«

Baune og Christoffers makkerskab har holdt længere end de fleste finskyttepars, og i februar førte skytten og observatørens samarbejde til en overraskende sejr i en stor finskyttekonkurrence i USA. Honnør har mødt observatøren Christoffer til en snak om hans makker Baune, om at komplimentere hinanden og om at kunne holde nerverne i skak, når det spidser til.

● I februar deltog du og din makker Baune i AFSAM Sniper Competition i USA sammen med 26 andre hold. Hvordan var det at være af sted sammen?

Ingen af os havde været i USA før, så vi var spændte. Det var en god oplevelse at få sammen, selvom vi i forvejen er godt sammentømret arbejdsmæssigt. Vores forventninger var ikke tårnhøje, da vi sidste år var udsendt til Afghanistan, og derfor havde vi ikke haft lang tid til at træne op.

● Hvordan hjælper det at have en makker, når man gerne vil gøre det godt og præstere?

Det hjælper sindssygt meget. Til en af konkurrenceskydningerne siger jeg til Baune: »Jeg er fucking nervøs,« og så tog vi en snak om det. Det er godt at have en ved sin side, der kan berolige en.

Makkerparret

- Christoffer, observatør i finskytteparret, overkonstabel af 1. grad
- »Baune«, skytte i finskytteparret, overkonstabel af 1. grad
- Har været makkere siden 2016 og hører til ved Slesvigske Fodregiments XIII Lette Infanteribataljon
- Har deltaget i finskyttekonkurrencer i blandt andet Danmark, USA og Litauen, hvor de er vindere af AFSAM Sniper Competition 2020 i USA og Snipers Fest i Litauen i 2017

Baune (tv.) og Christoffer (th.) er vidt forskellige, men ifølge Christoffer er det netop deres forskelligheder, der gør dem til et stærkt finskytteteam.

● Hvordan har jeres makkerskab været medvirkende til sejren?

Det har været en stor del af det. Det ville ikke fungere, hvis ikke vi havde et godt makkerskab. For at levere et stabilt niveau er man nødt til at kende hinanden godt. Konkurrencer giver os et tættere bånd, fordi vi ser hinanden fra mentalt pressede situationer. Vi kan se, hvad den anden tænker og mener. Det er en fordel, når vi har ligget i skoven i 48 timer med minimal søvn, og tonen bliver lidt hård.

● Hvad kan I være uenige om?

Det sker ikke tit, men vi kan være uenige om, hvordan vi løser en opgave. Jeg kan have en brilliant idé, og Baune kan have en brilliant idé, og de er ikke altid den samme. Når vi er uenige, snakker vi om det og løser problemet med det samme. Det går ikke, vi er halvsure i lang tid – især ikke, hvis målet dukker op.

● Har I bestemte roller i jeres makkerskab?

Ja, vi er vanvittigt forskellige. Baune er uden tvivl den rolige og bedre til at sige: »Det går nok.« Jeg er hellere pessimist end optimist. Vi kan på den måde opveje hinanden. Hvis jeg er dårlig til noget, så ved jeg, at Baune er god til det. Og omvendt.

● Hvad er din makker god til?

Han er god til at bevare roen og overblikket. Han er professionel og går virkelig op i det, han laver, og han er god til at lære fra sig.

● Hvordan håndterer I pressede situationer, for eksempel en konkurrenceskydning?

Før hver skydning briefer vi: »Hvad er vores mål? Hvor mange point forventer vi at opnå? Hvad gør du, hvad gør jeg?« Efter en skydning snakker vi om, hvad hinanden måske gjorde forkert. Der sætter man en streg i sandet, og så er det videre derfra. Det kunne jeg ikke til at starte med, men jeg har lært, at det ikke går at have frustrationer som finskytte. Jeg har draget gode erfaringer af Baune, da han havde været i sektionen i to år, inden jeg kom til.

● Hvor længe har I været makkere?

Fire år – hvilket er lang tid for et finskyttepar. Da jeg startede, fik jeg at vide, at en finskytte gennemsnitligt holdt i to år. Det er da også hårdt, både for knæ, ryg, hoved – alt. Det er mange kilo, vi slæber rundt på. Jeg skal ikke have en anden makker end Baune. Hvis Baune stopper, så stopper jeg også. Vi er fandme gode sammen. ☘

Under overfladen

Dykning er ikke en helt ufarlig disciplin, så alt skal være under kontrol, når frømande og minører dykker langt og dybt. For dem er det dog hverdag.

TEKST: EMMA KIRKETERP • FOTO: CHRISTIAN SUNDSDAL

×

Rebreather'en er frømandenes foretrukne, blandt andet fordi det er næsten lydløst.

Instruktøren bøjer sig let forover. »Så tømmer I lungerne for luft, og så tager I et ordentligt bøv,« siger han og retter sin overkrop ud igen ved en dyb indånding. »Og så puster I ud gennem næsen.«

Otte frømandselever står i vand til livet i svømmebassinet. Med en overdreven udpustningsbevægelse gør de instruktøren efter, mens de holder på deres dykkermaske, så der ikke kommer atmosfærisk luft ind.

I munden har de, hvad der bedst kan beskrives som en tandbeskytter med en støvsugerslange tilkoblet i hver side. Det er et *rebreather*-apparat. Et dykkerapparat, der løber på ren ilt, og som navnet indikerer, rensrer udåndingsluften for kuldioxid. Det gør, at der er mindre spildluft, og at man kan dykke længere. Det er frømandenes foretrukne og et, som eleverne i bassinet skal til at blive fortrolige med.

For *rebreather*'en er et lukket kredsløb, producerer den heller ikke udåndingsbobler som ved et normalt dykkerapparat som scuba.

×

Frømandseleverne i svømmehallen får en forsmag på, hvad der venter dem på åbent hav.

Apparatet er næsten lydløst, og ifølge et par af de tilstedeværende, erfarne frømande kan man sågar give korte, verbale kommandoer til hinanden. De er i hvert fald enige om, hvordan ordet »idiot« lyder gennem en *rebreather*.

Og det er naturligvis smart med et lyd- og bobleløst apparat under taktiske indsættelser, når man skal komme uset frem til et mål. Nok er det et smart apparat, men det er ikke helt ufarligt.

Giftige gasser

På kanten af bassinet står Thomas. Han er dykkerlæge i Frømandskorpset og skal hjælpe

Dykning og kroppen

Sammenklapning

Ved for hurtig opstigning udvider gassen sig så hurtigt, at alveoler og lungehinde kan briste. Det kaldes pneumothorax.

Blodprop

Hvis opstigningen sker ukontrolleret, og dykkeren ikke husker at ånde ud, vil luften i lungerne udvide sig og eventuelt medføre lungesprængning. Det medfører en risiko for, at luft kommer over i arterierne. Herved opstår en arteriel gasemboli, som typisk sætter sig i hjernen.

Kramper

Høj iltkoncentration under højt tryk kan resultere i kramper. Ikke praktisk under vand og kan føre til drukning.

Dykkersyge

Ved vandoverfladen er trykket én atmosfære. For hver 10 meter stiger trykket med en atmosfæres tryk. Luften bliver tilsvarende presset sammen og kan sætte sig i vævet. Bobler af nitrogen forårsager dykkersygen, når de udvider sig ved opstigning. Behandling af dykkersyge sker med ren ilt og/eller i et trykkammer. Årligt behandles omkring 20 personer for dykkersyge i Rigshospitalets trykkammer. Stort set alle er sportsdykkere.

Ledsmerter

Dykkersyge kan blandt andet give ledsmerter, når bobler af nitrogen samler sig i eksempelvis led, knogler eller sener. Andre symptomer er føleforstyrrelser, svimmelhed og gangbesvær. Sætter luftboblerne sig i rygmarven, hvor det er svært at udlufte, kan det forårsage lammelse.

Rebreather-apparatet løber på ren ilt og renser udåndingsluften for kuldioxid.

til, hvis der sker ulykker – og for sikkerhedens skyld er der nøje opstillet defibrillator, iltmaske og medictaske på land. Det er nu yderst sjældent, der bliver brug for ham.

»Dykning kan være relativt farligt, hvis man ikke gør det rigtigt,« medgiver Thomas og påpeger, at det er både en fysisk og psykisk præstation at dykke, når faktorer som mørke, strøm og temperatur spiller ind. Og ikke mindst opgavens karakter.

Derfor har frømandseleverne naturligvis også været igennem en række fysiske prøver og dykkermedicinske undersøgelser. Blandt andet skal de kunne holde vejret i to minutter og efterfølgende dykke 25 meter. Og er de ikke mentalt egnede til dykkerpræstationer, bliver det spottet af de erfarne instruktører.

Forklaringen på den overdrevne åndedrætsøvelse, frømandseleverne er i færd med, er, at de skal rense systemet for nitrogenet i den atmosfæriske luft, da det at ånde på en rebreather er lidt ligesom at ånde i en plastpose.

Hvis man ikke renser rebreather'en, vil åndeloopet til sidst være fyldt med nitrogen i stedet for den livsvigtige oxygen. Dykkeren vil miste bevidstheden på grund af iltmangel og risikere at dø.

Til gengæld er risikoen for at få dykkersyge ikke til stede, fordi der åndes med ren oxygen i loopet. Derfor kan frøerne heller ikke dykke synderligt dybt, blot omkring seks-syv meter. Ren ilt under tryk kan nemlig forgifte kroppen, så den går i krampetilstand i stil med et epilepsianfald. Ikke et ønskværdigt scenarie under vand på en skarp opgave.

»Og hvis der kommer vand eller kondens i loopet, kan det gå i forbindelse med kalkmodulet i rebreather'en. Hvis man inhalerer det, kan det give ætsningsskader i spiserør og mavesæk,« siger Thomas, der dog understreger, at der sjældent kommer vand i apparatet.

Krigsmine på havets bund

Søværnets Dykkertjenestes minører mestrer de dybere dyk. Derfor dykker de med nitrox, en blanding af oxygen og nitrogen, der er forskellig fra atmosfærisk luft. Dykkerapparatet lukker lidt flere bobler ud end rebreather'en, men færre end normalt ved scuba-udstyr.

»85 procent af de dyk, vi laver i danske farvande, foregår på 0-30 meters dybde,« konstaterer minøren Allan, som har dykket i

knap 20 år. Gennem tiden har han været på en del dyk, der er »noget ud over det sædvanlige«, siger han. Dog intet, der har været ved at gå galt, men det er klart, at:

»Naturens og fysikkens love ikke kan gradbøjes, og hvis de gør det, er der jo kontant afregning. Så hvis noget går galt, skal vi reagere hurtigt,« siger Allan. Så de træner til hudløshed.

Frem med fornuften

Selv om det er nogle år siden efterhånden, husker Allan tydeligt den første gang, han skulle dykke ned til en skarp krigsmine med 10 kilo sprængstof og en detonator. På andre opgaver er det vejrforholdene, der sætter minørens evner på prøve.

»Når vi skal dykke efter et gerningsvåben i en sø om vinteren, i nul grader varmt vand, der er fyldt med mudder og helt sort, så går der altså ikke længe, før koncentrationen forsvinder,« fortæller Allan og fortsætter:

»Der handler det om at tage macho-elementet ud af dykningen. Det kan jo godt virke lidt heman-agtigt. En gang imellem skal man skruer lidt ned for det og op for fornuftighedsgenet.«

Tilbage i svømmehallen over frømandseleverne sig i at deles om ét rebreather-apparat og tømme mundstykket under vand for derefter at begynde at ånde på det. Træningen med rebreather'en i svømmebassinet er blot en smagsprøve på, hvad der venter dem på åbent hav, hvor det ultimative krav er at kunne dykke fem kilometer på 400 liter oxygen. En præstation i sig selv. 🚫

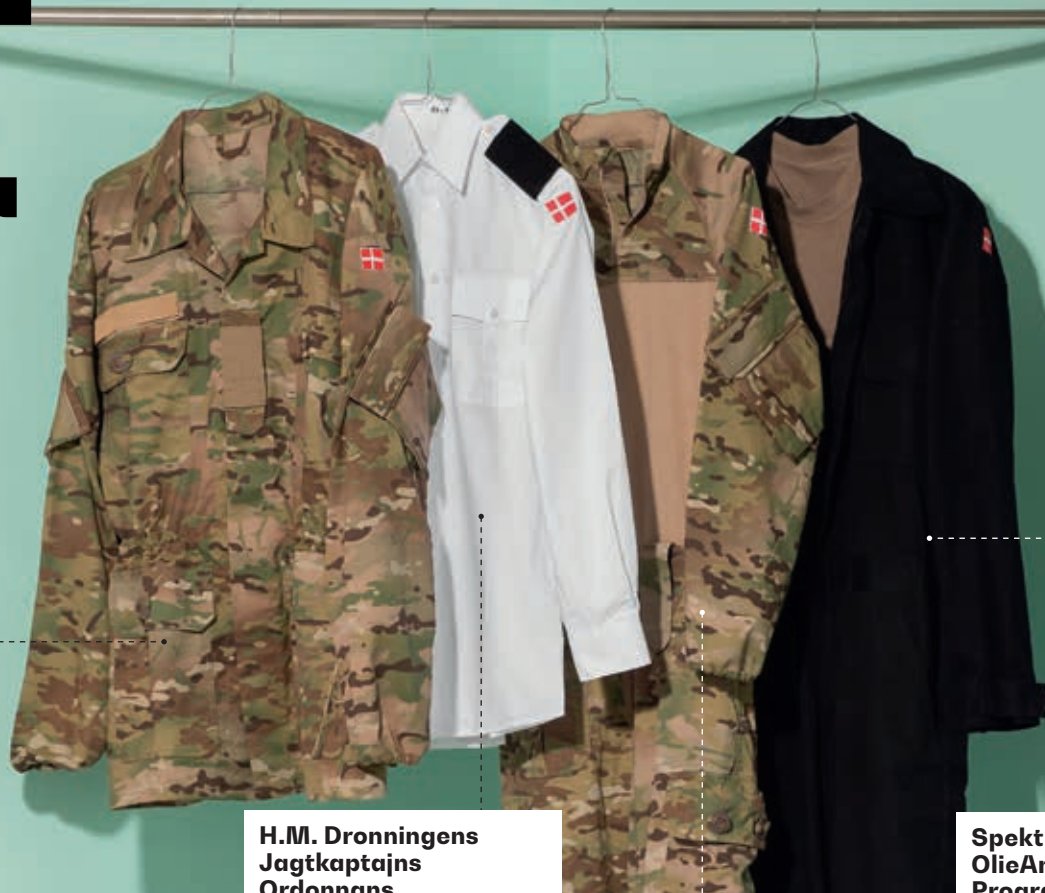

Renses rebreather'en ikke, vil åndeloopet til sidst være fyldt med nitrogen i stedet for den livsvigtige oxygen.

Med 20.000 medarbejdere i Forsvaret findes der et væld af funktioner. Men ved du for eksempel, hvad en SOAP-tekniker er for en? Honnør giver dig svaret.

TEKST: THORBJORN FORSBERG

FOTO: NELLIE MOBERG

Frekvensmanager

▶ På Forsvarets Frekvenskontor – mere officielt kaldet National Radio Frequency Agency eller bare NARFA – er det frekvensmanageren, der styrer fordelingen af frekvenser, og hvem der må bruge de forskellige frekvenser i tid og rum. Frekvensmanageren overvåger frekvenser i det elektromagnetiske spektrum og tildeler dem efter behov til danske og udenlandske enheder i både nationale og internationale operationer, inklusive Grønland og Færøerne. Spektrets lave frekvensområde bruges til kommunikation med for eksempel ubåde. I mellem-frekvensområdet kan man gennemføre taktisk radiokommunikation. Og de højere frekvensområder anvender man blandt andet til video-link fra droner, helikoptere og kampfly. De bruges også til satellitkommunikation og GPS.

H.M. Dronningens Jagtkaptajns Ordonnans

▶ Selv om de kongelige af og til har hunde med på Kongeskibet Dannebrog, er det en marinekonstabel, som lyder navnet Jagthunden. I mere officiel tale er han »H.M. Dronningens Jagtkaptajns Ordonnans«, en stilling med en ganske bred opgaveportefølje. I vinterhalvåret, når Dannebrog ikke sejler, står den på kontoropgaver og mindre praktiske opgaver samt assistance til hof-fet under eksempelvis audienser og større arrangementer. Det er også jagthunden, der holder styr på myndighedsbeholdningen af flag på kongelige palæer og slotte. I sommerhalvåret tager stillingen en anden form. Da varetager jagthunden uddannelsen af værnepligtige til specifikke opgaver om bord såsom rørgængere og udkig. Han gør dem også fortrolige med skibets gummibåd. Det er ligeledes jagthunden, der fungerer som en slags mentor for de værnepligtige og fortæller dem om mulighederne for en videre karriere i Søværnet. Derudover er han bindeled mellem de værnepligtige og resten af skibets besætning. På den måde kan mange konflikter tages i opløbet.

Informationsaktivitetsofficer

▶ En del af Efterretningsregimentets arbejde er så at sige at komme ind i hovedet på fjenden. Ikke alene for at kende hans næste træk, men også for at påvirke dette træk i en bestemt retning. Det er en opgave for blandt andre Informationsaktivitets – IA – officeren. Hans primære opgave er at indsætte IA-teams, når brigaderne har brug for støtte til at løse psykologiske operationer (PSYOPS) eller CIMIC-opgaver (civilt/militært samarbejde). Det kan være en højtaleroperation, hvor man med de rette lydoptagelser og en tilpas kraftig højtaler kan snyde eller forvirre fjenden omkring en angrebsretning – for eksempel ved at få det til at lyde, som om en kampvognsbeskud angriber over en anden akse, end den i virkeligheden gør. Eller lyder større, end den er. Det kan også dreje sig om at udsende budskaber til civilbefolkningen i et område via højtalere eller flyveblade, for eksempel for at advare om trusler fra miner eller lignende.

Spektrometrisk OlieAnalyse Programtekniker

▶ Flyvevåbnets F-16-fly har mange år på bagen, men er stadig med på højeste niveau i både nationale og internationale operationer. Det skyldes ikke mindst grundig vedligehold. F-16 Fighting Falcon er et én-motors-fly. Det betyder, at der ikke er en ekstrapmotor i tilfælde af havari i luften. For at fange eventuelle problemer i opløbet benytter man sig derfor af blandt andet SOAP-laboratoriet på Flyvestation Skrydstrup. Det har dog ikke noget med sæbe at gøre, men er et akronym for Spektrometrisk OlieAnalyseProgram. Efter hver flyvning tager en tekniker nemlig en prøve af flyets motorolie, som fodres ind i SOAP. Den måler oliens indhold af 10 forskellige metaller. Hvis der er uregelmæssigheder, kan det skyldes fejl i for eksempel et motorleje. På den måde kan man opspore fejl, inden de er blevet så alvorlige, at det fører til fatale ulykker.

Vores verden

A.

B.

C.

D.

E.

- A. Kadetter fra Flyvevåbnets Sergentskole (indsendt af Christian)
- B. Indsatsfartøj under aftensoen i Århus Bugt (indsendt af Knud)
- C. Glad sanit (indsendt af Hanne)
- D. Esbern Snare til kaj i Korsør. Himlen var mørk og alm, og skyerne varslede dårligt vejr (indsendt af Knud)
- E. Helicopter Wings forsyning læsser kasser med Fennec-rotorblade (indsendt af Kenn)